

ΕΤΟΣ Θ'.

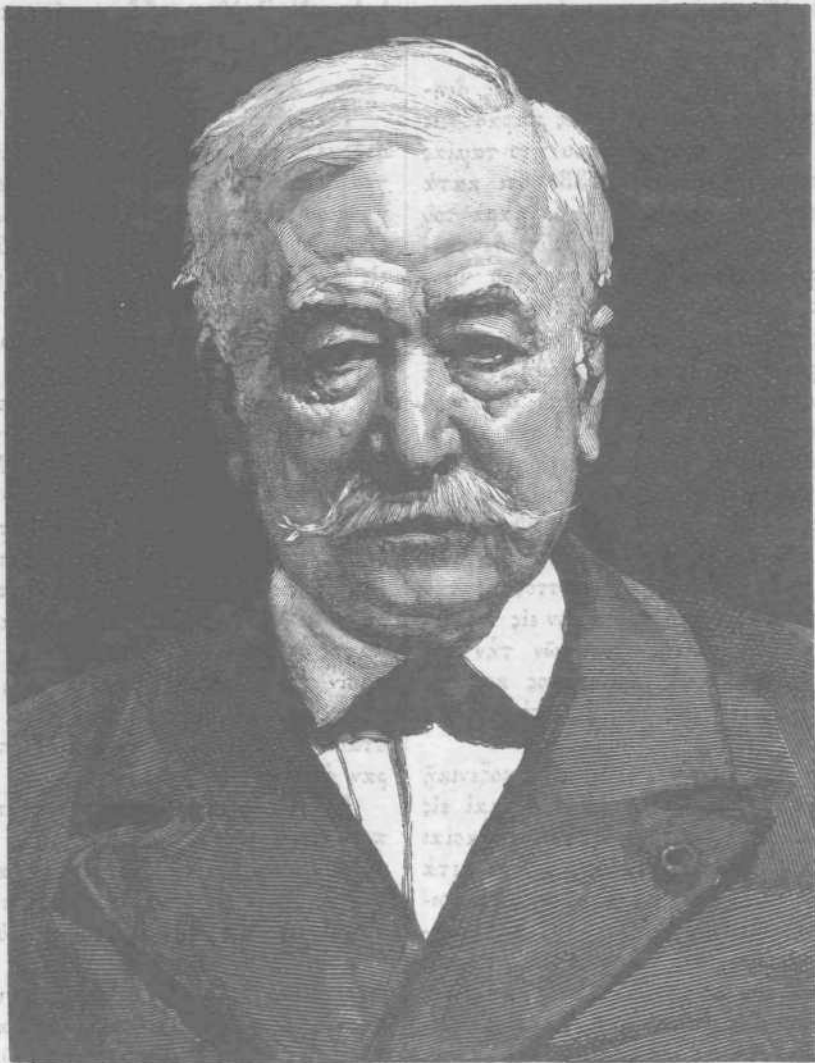
ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἰσχύουσαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπί τῆς λισσῆς Πανακιστηρίου 39.

24 Ἰουνίου 1884

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΛΕΣΣΕΥ

Ὁ μεγαλοπράγμων ἀνὴρ, οὗτινος τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν ἐνταῦθα, εἶνε ἤδη γέρον ἄγων τὸ 79^{ον} ἔτος. Ὁ ἥλιος τῆς Αἰγύπτου, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ὁποίου ἀκαταπόνητος ἐπὶ τόσα ἔτη εἰργάσθη πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου ἐκείνου, ὅπερ ἐδόξασεν αὐτὸν καὶ εὐηργέτησε τὴν ἀνθρωπότη-

τα, ἐσεβάσθη τὴν καθαρότητα τοῦ μετώπου του καὶ δὲν ἀπετύπωσεν ἐπ' αὐτοῦ οὐδ' ἐλαχίστην σκιά. Ἡ κόμη του εἶνε λευκοτάτη καὶ στίλβουσα ὡς ἐὰν ἦτο ἐκ λεπτοτάτων συρμάτων ἀργύρου, καὶ ἐν ἀντιθέσει αἱ ὄφρυς του μαῦραι, σκιαζούσαι ὀφθαλμούς ἡρέμους καὶ γλυκεῖς ὑπὸ

βλέφαρα βεβαρημένα, ὅπως ὄλων ἐκείνων, οἷτινες συνείθισαν νὰ προσηλῶσι τὸ βλέμμα καὶ πέραν τῶν κοινῶν ὁρίων, ἐκεῖ ὅπου δὲν φθάνουσι τὰ βλέμματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ ρις αὐτοῦ πλατεῖα καὶ σαρκώδης κατέρχεται ἐπὶ μύστακος ψαρροῦ ἐπιστέφαντος χεῖλη πάντοτε συσφιγμένα, χεῖλη ἀνθρώπου ὑπομονητικοῦ καὶ ἐπιμόνου. Τοιαῦτα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀναλαβόντος νὰ συζευγῆθαι θαλάσσης, καὶ ν' ἀποχωρίζῃ ξηρᾶς, τοῦ ἀποκόπτοντος βραχίονας γῆς, ὡς ὁ χειρουργὸς ἀποκόπτει βραχίονας ἀνθρώπων, καὶ τροποποιούντος τὸν γεωγραφικὸν χάρτην, ὡς ζωγραφίαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ φαντασίας.

Περὶ δὲ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ὁ ἴδιος διηγεῖται, ὅτι κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις εἰς ἡμώνυμος ἐκ τῶν προγόνων του ἦτο ταμίας τῆς πόλεως Βαυόννης περὶ τὸ 1733· ὅτι κατὰ τὸ 1771 ὁ Δομένικος Λεσσέψ ἔλαβε παρὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' τίτλον εὐγενείας. Υἱὸς δὲ τούτου ἦν ὁ Ματθαῖος Λεσσέψ, ὁ πατὴρ τοῦ Φερδινάνδου, ἀποθανόντων ἐν Τύνιδι, ὅπου διετέλει διπλωματικὸς πράκτωρ τῆς Γαλλίας, κατὰ τὸ 1832. Ὁ Φερδινάνδος Λεσσέψ ἐπέδωκεν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον, ἤρξατο δ' αὐτοῦ τῷ 1832 ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ χώρᾳ τῆς Αἰγύπτου, ἐν ἣ ἔμελλε νὰ καταστῇ περιδοξὸς μετὰ τριάκοντα ἐπτὰ ἔτη.

Ὡς πρόξενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διεκρίθη κατὰ τὴν πανώλη τοῦ 1835. Ἐνῶ πάντες φεύγουσι τὸν φοβερὸν λοιμὸν, ἐκεῖνος μένει πιστὸς εἰς τὴν θέσιν του, μεταβάλλει τὸ προξενεῖον εἰς νοσοκομεῖον, σώζει καὶ εὐεργετεῖ, προκαλῶν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς γαλλικῆς κοινότητος καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς κυβερνήσεώς του, ἥτις τὸν παρασημοφορεῖ.

Ἡ ζωὴ ἦν διάγει ἐπὶ ἔτη ἐν τῇ προξενικῇ ταύτῃ θέσει εἰς ζωὴ ἰπποτικῇ ἐκδρομαίᾳ εἰς τὰς ἐρήμους, κυνήγια ἀγρίων θηρίων, ἰππασίαι διηνεκεῖς. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄραβες φέρονται μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀνδρείον Γάλλον, ἀναμφιβόλως δ' ἡ ζωὴ ἐκείνη ἐγύμνασε καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἀκαταπόνητον, σιδηροῦν εἰς τε τοὺς σωματικούς καὶ ἠθικούς μόθους, καὶ ἀπήλλαξε τὰ γηρατεῖα του ἀπὸ πάσης γεροντικῆς ἐξασθενήσεως.

Διαμείνας ἐπὶ ἐπταετίαν ἐν Αἰγύπτῳ ἐτέλεσε τὸν πρῶτον του γάμον μετὰ τῆς δεσποινίδος Δελαμέλλ, καὶ κατόπιν μετετέθη εἰς τὸ προξενεῖον Μαλάγας. Καθ' ὃν χρόνον ἡ Βαρκελώνη ἐδομβαρδίζετο ὑπὸ τοῦ Ἐσπαρτέρου, ὁ Λεσσέψ ὑψοῖ τὴν γαλλικὴν σημαίαν καὶ ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ οἴκου του προσφέρει ἄσυλον εἰς τοὺς φυγάδας. Ἡ θαρραλέα καὶ γενναῖοκαρδὸς αὐτῆ προξένος γίνεται γνωστὴ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην πᾶσαν, καὶ τὰ στήθη τοῦ Λεσσέψ καλύπτονται ὑπὸ πα-

ρασήμων. Ἡ ἐν Βαρκελώνῃ παροικία κόπτει μετ' ἄλλοις εἰς τιμὴν αὐτοῦ, καὶ ἡ προτομή του ἰδρύεται ἐν τῷ δημαρχικῷ καταστήματι τῆς πόλεως.

Κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1849 ὁ Λεσσέψ ἀποστέλλεται μετ' εἰδικῆς ἐντολῆς εἰς Ῥώμην, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ φιλελεύθεροι πεποιθήσεις του δὲν φαίνονται σύμφωνοι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ Ναπολέοντος, ἀνακαλεῖται μετ' οὐ πολὺ ἐκεῖθεν. Οὕτω τὸ διπλωματικὸν αὐτοῦ στάδιον λήγει πρὸς ζημίαν ἴσως τῆς διπλωματίας, ἀλλὰ πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος· διότι ὁ Λεσσέψ ἐλεύθερος ἤδη τρέπεται πρὸς ἄλλα σχέδια.

Τελῶν ποτε κάθαρσιν πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, διήρχετο τὰς ὥρας τῆς ἀνίας ἀναγινώσκων συγγράμματα περὶ Αἰγύπτου, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ μηχανικοῦ Λεσσέρ περὶ διατρήσεως τοῦ Σουεζικοῦ ἰσθμοῦ. Ἐκτοτε ἡ ἰδέα αὕτη ἐκαρφώθη εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἀπαλλαγείς τῶν προξενικῶν καθηκόντων ἐγκαθίσταται εἰς τὸ Βερρῦ, καὶ ἐνῶ ἀσχολεῖται περὶ τὴν γεωργίαν, μελετᾷ ἐπὶ τετραετίαν τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1854, ἀποθανόντος τοῦ Ἀββᾶ-πασσᾶ, ἐγένετο ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὁ Μεχμέτ Σαῖδ, υἱὸς τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, ὁ Λεσσέψ ἀπέρχεται εἰς Αἴγυπτον ἵνα συγχαρῆ τὸν παλαιὸν αὐτοῦ φίλον. Ὁ ἀντιβασιλεὺς τὸν ὑποδέχεται λίαν φιλοφρόνως καὶ τὸν φέρει μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ στρατόπεδόν του, παρὰ τὴν Μαρεώτιδα λίμνην. Ἄλλ' ὁ πεπειραμένος διπλωμάτης διστάζει νὰ ρίψῃ οὕτω τὴν μεγάλην πρότασιν του φοβούμενος μὴ δὲν γείνη δεκτὴ· προσμένει στιγμὴν κατάλληλον πρὸς τοῦτο, περίστασιν δυναμένην νὰ συντελέσῃ πρὸς εὐνοϊκωτέραν ἀποδοχὴν.

Τὴν 15 Ἰβρίου 1854, τὴν πέμπτην ὥραν τῆς πρωίας, λαμπρὸν οὐράνιον τόξον ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὰ δύο πέρατα αὐτοῦ καταλήγουσι τὸ μὲν εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὸ δ' ἕτερον εἰς τὴν Δύσιν. Εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ ὁ Λεσσέψ ἀνασκιρτᾷ. Ἴδου λοιπὸν τὸ εὐνοϊκὸν σημεῖον, ὅπερ παρέχει αὐτὸς ὁ Οὐρανός, ὡσεὶ συζευγνύων διὰ τῆς πολυχρώμου καὶ αἰθερίας ἐκείνης γεφύρας τὰ δύο πέρατα τοῦ κόσμου! Λαλεῖ εὐγλώττως περὶ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα καὶ ἐκεῖνος ἀποκρίνεται:

—Δέχομαι τὸ σχέδιον.

Ἦτο τοιοῦτους οἰωνοὺς ἤρξατο τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸς αἰῶνας, μόθους, περιπλοκάς, ἐνῶ οἱ μὲν ἐνέπαιζον τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ τὸν ἀναλαβόντα αὐτὴν ἀπεκάλουν ἀγύρτην καὶ τυχαδιώκτην, οἱ δὲ διὰ πολιτικούς λόγους προσεπάθον νὰ μχταιώσωσι ταύτην, ἐκεῖνος πάντοτε ἀκατάβλητος ἐφθασεν εἰς τὸ θριαμβευτικὸν πέ-

ρας. Τὴν 17 Ἰβρίου 1869 ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς αυτοκρατορίας Εὐγενείας, τοῦ αυτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, καὶ τοῦ βασιλικῆ διαδόχου τῆς Πρωσίας, ὁ Κεδίβης ἐνεκαίνιζε τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Νέα ζωὴ, πλήρης δόξης καὶ θριάμβου ἀρχεται διὰ τὸν μέγαν ἐπιχειρηματίαν. Καὶ ὡς ἵνα ἐπισημοποιήσῃ τὴν νέαν ταύτην θέσιν, νυμφεύεται τὸ δεύτερον καὶ ἰδρύει νέαν οἰκογένειαν Λεσσέψ ἀριθμοῦσαν ἕκτοτε ὀκτὼ τέκνα.

Πάντες ἀνομολογοῦσι τὸ εὐεργετικὸν τοῦ ἔργου, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι οἱ τὰ μάλιστα καταπολεμήσαντες αὐτό, ὑποδέχονται ἐν ἔτος μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τὸν πρωτοεργὸν τοῦ θριαμβευτικῶς ἐν Λονδίνω, καὶ ὁ λόρδος δήμαρχος προσφέρει αὐτῷ τιμητικὰ δῶρα.

Νῦν ὡς γνωστὸν ὁ Λεσσέψ διχοτομεῖ τὸν Νεὸν Κόσμον διὰ διώρυγος ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ συνδεούσης τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐσχάτως δ' ἐξελέγη καὶ μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Δ.

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια τῆς προηγ. φύλλον).

Ἦτο φθινόπωρον καὶ ἤρχιζεν ἤδη νὰ καλονοκτώνη· ψυχροὶ πλέον οἱ ἀνεμοὶ ἐσύριζον διὰ τῶν ἀραιῶν τοῦ δάσους δένδρων, ταρασσόντες τὸν βιγνήλον ὕπνον τῶν ἡμιγύμων αὐτῶν κλαδίων, ἀφ' ὧν, κλαυθμηρῶς γογγυζόντα, ἐστροβιλιζόντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀναριθμητὰ φύλλα. Κατὰ τοιαύτας νύκτας, ἡ ἐκ διαλειμμάτων ὀπισθεν θολερῶν συννεφῶν προφαίνουσα σελήνη, αὐξάνουσα τὴν ἀγρίαν μελαγχολίαν τῆς Φύσεως διὰ τῶν ὠχρῶν, τῶν νεκροχλωμῶν αὐτῆς ἐπιχρώσεων, ἀντὶ νὰ παρηγορήσῃ, πληροῖ τὴν καρδίαν τοῦ ὄδοιπόρου ἀορίστων φόβων καὶ ἐπανειλημμένων φρικιάσεων. Τὴν ἀγριότητα τοῦ ἡμετέρου ταξειδίου ἐπηύξανε ἡ ἀνώμαλος ταχύτης, μετ' ἧς ὁ ὑψηλὸς ἡμῶν ἵππος παρήλαυεν ἔμπροσθεν τῶν ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἀντικειμένων, πρὶν ἢ προφθάσω νὰ διακρίνω τὰ ἀμφίβολά των σχήματα πρὸς καθυστάσιν τῆς ὑπόπτου καρδίας μου. Ἡ διαρκὴς καὶ ἐπίσημος σιγὴ τοῦ Θύμιου, τὸ ἀπρομελέτητον τῆς ὄδοιπορίας, ὁ σκοπός, δι' ὃν αὕτη ἐγένετο, ὁ τρόπος τῆς φανταστικῆς ἐκείνης ἰππασίας, ἐν ἣ κατὰ μὲν τὸ ἡμισυ ἐκρεμάμην ἀπὸ τῆς ζώνης τοῦ Θύμιου κατὰ δὲ τὸ ἡμισυ ἐλικνίζομην ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἵππου — ταῦτα πάντα ἐνῶ ἐκράτουν τὴν παιδικὴν μου καρδίαν εἰς διαρκῆ ἀνησυχίαν, ἐξῆπτον τὴν φαντασίαν μου μέχρι παραίσθησας.

Δὲν νομίζω νὰ ἠτένισα κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην παραδόξως συμπτώσεις νεφῶν, τῶν μὲν ἐπὶ

τῶν δὲ φερομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, χωρὶς νὰ τὰ συμπληρώσω τῇ βοήθειᾳ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός καὶ τῆς προκατειλημμένης φαντασίας εἰς πελώριον συμπλέγμα παλαιστῶν ἀγωνιζομένων τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων κίνδυνον. Ὁ εἰς μὲ τὸ λευκὸν καὶ πολυπτυχον αὐτοῦ ἐσώβρακον ἀνεμιζόμενον εἰς τὸν ἀέρα, μὲ τὰ εὐρέα, τὰ κεντητὰ μαρικία τοῦ ὑποκαμίσου τοῦ ἦτον ἀναμφιβόλως ὁ παππούς μου. Ὁ ἕτερος μὲ τὴν μακρὰν καὶ λυτὴν αὐτοῦ κόμην κυμαίνουμένην, μὲ τὰς λευκάς ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας, μὲ τὸν φολιδωτὸν του θώρακα περὶ τὸ στήθος καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν εἰς τὴν γυμνὴν δεξιάν του, αὐτὸς ἦτο βεβαίως ὁ ἄγγελος. — Τόσας φορές τὸν εἶχον ἰδεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ ἀγίου βήματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου μας.

Ὁ καυμένος ὁ παππούς! Πῶς θὰ τὰ βγάλῃ πέρα μὲ τόσον φοβερὸν ἀντίπαλον! . . .

Ὅσακις, ἀπηυδημένος πλέον ἐκ τῆς κόπου καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἐντάσεως τῶν νεύρων, ἐκλινὸν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἔκλειον τοὺς ὀφθαλμούς, ὠνειρευόμεν τὸν παπποῦν μακρὸν μακρὸν ἐξηπλωμένον χαμαὶ εἰς τὴν σάλαρ τῆς γαργᾶς, μέσα εἰς τὸ ζωγραφημένον σάβανον, τὸ ὅποιον τῷ εἶχε φέρει ἐξ Ἱερουσαλὴμ, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, μὲ τὰ κίτρινα κηρία κολλημένα εἰς τὰ κοκκαλιασμένα δάκτυλα τῶν ἐσταυρωμένων χειρῶν του. Βασιλικός, θρύμβος, ἐλίχρυσος, μυροφόρος καὶ ὅσα ἄλλα ἄνθη εἶνε ἔθος νὰ κοσμοῦσι τοὺς γέροντας νεκρούς, ἐκάλυπτον τὸν παπποῦν ἀπὸ τῆς μέσης καὶ κάτω τὰ θυμιατὰ καὶ δύο λαμπάδες ἕκαιον ἐστημένα ὑψηλὰ ἐκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς του καὶ μεταξύ τῶν λαμπάδων τούτων ἐκυπτεν, ἐπὶ σκαμνίου καθήμενος παιδίον τοῦ σχολείου, ἀναγινώσκων μεγαλοφώνως τὸ ψαλτήριον καὶ φέρον ἐπιδεικτικῶς τὴν προκαταβεβλημένην αὐτῷ ἀμοιβὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου: κόκκινον κεντητὸν μανδύηλιον μὲ ἓνα κόμβον εἰς τὴν ἄκραν. Τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ ἦτο τὸ ἡμισυ τοῦ μεταξωτοῦ ἐκείνου προσκεφαλαίου, τὸ ὅποιον τόσας φορές μᾶς ἔδειξεν ὑπερηφάνως ἡ γαργᾶ, λέγουσα, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μαζηλάρι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρὸ ἑννεμήκοντα περίπου χρόνων ἐπάτησεν αὐτὴ καὶ ὁ νοικοκύρης τῆς, ὅταν ἐστεφανόνοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὰ πράγματα μὲ τὰ ὅποια ἦτο γεμισμένο τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ, ἦσαν τὸ ἡμισυ αὐτῶν ἐκείνων, τῶν ἀγνωρίστων πλέον τώρα, ἀνθῶν καὶ λουλουδιῶν, μὲ τὰ ὅποια τοὺς ἔρρανον οἱ παρευρεθέντες ὡς νεονύμφους κατὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ὄξια τῶν θρηνηθῶν μοιρολόγια, ἱκανὰ νὰ κινήσωσιν εἰς δάκρυα καὶ αὐτὸν τὸν ἀπαθέστατον ἄνθρωπον, παρίστων τὸν παπποῦν μου, ὡς τὸν μᾶλλον ἀγαθόν, τὸν μᾶλλον ἐνάρετον ἄνθρωπον. — Διατί λοιπὸν ἡ κεφαλὴ του δὲν ἀναπαύεται ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἐν ἡσυχίᾳ;

Ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ διατί δὲν βασιλεύει ἡ ἀγία ἡμερότης, ἡ βαθύς ὄνειρευτική ἐκείνη ἐκφρασις ἡ συνήθης ἐπὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ διὰ παντός κεκοιμημένων γερόντων; ἐπὶ τῶν πελιδῶν αὐτοῦ χειλῶν ψιθυρίζει, νομίζεις, θλιβερώτατον παράπονον! Ὑπὸ τὰς λευκάς καὶ πυκνάς αὐτοῦ ὄφρυς οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ χύνουσι λάμψιν θαμβοῦ κρυστάλλου, ἀνοικτοί, ἀτενεῖς πρὸς τὴν θύραν τῆς οἰκίας! Ποῖον περιμένει; Ποῖον ἐκ τῶν ἀγαπητῶν του ἐπεθύμει λοιπὸν ἔτι νὰ ἴδῃ, καὶ ἀπέθανεν ὁ καυμένος ὁ παπποῦς καὶ ἔμειναν ἀνοικτὰ τὰ μάτια του;

Καὶ ἐξύπνων τεταραγμένος ἐκ τῆς φρίκης τοῦ ὄνειρου, καὶ ὠρθῶνα ὀλίγον τὸν μαργωμένον μου λαιμὸν καὶ ἐκλινὸν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος ἀποκοιμώμενος ἐκ νέου.

Ἐκεῖ μοὶ ἐφαίνετο, ὡσάν νὰ ἐπέρασε πολὺς καιρὸς, ἀφ' οὗ ἀπέθανεν ὁ παπποῦς, ὡσάν νὰ τὸν εἶχον θάψει πλέον εἰς ἓνα τάφον ἐμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας. Ὁ τάφος ἦτον αὐτοῦ νεοσκαφῆς, ἀλλ' ὁ παπποῦς δὲν ἔκειτο μέσα εἰς τὸ κιβώριου ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ χώματος, ἀκουμβημένος εἰς τὸν λευκόν, τὸν λίθινον σταυρόν, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Εἰς τὸν πόδα τοῦ σταυροῦ ἔκειε μικρὸς λύχος καὶ ἐκάπνιζε θυμιατήριον· παρέκει ὑπῆρχε μικρὸν μελίχριστον τσουρέκιον καὶ πήλινον ἀγυγιὸν γεμάτον ἐκ μαύρου παλαιοῦ οἴνου. Ἄλλ' ὁ παπποῦς μὲ τὴν κουλροειδῆ αὐτοῦ *σερβέταν* χαμηλὰ περὶ τὸ μέτωπον, μὲ τὰ λευκά του ὄφρυδια καταβασμένα, δὲν ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτά, δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ τὰ ἐγγίσῃ· ἀλλ' ἐκράτει τὸ θλιβερόν του βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν δρόμον καὶ ἔβλεπεν, ἔβλεπεν, ἔβλεπεν, ὡσάν νὰ ἐπερίμενε κανένα νὰ ἔλθῃ μεθ' ὀλονὲν αὐξούσης ἀνυπομονησίας. Ἐκεῖ ἔξαφνα, ὡσάν νὰ ἐξηγλήθη πλέον ἡ ὑπομονή του, ὁ παπποῦς ἐτινάχθη ἐκ τῆς θέσεώς του, ὑψηλὸς ὑψηλός, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἐσηκώθη καὶ ὁ σταυρός, ἐφ' οὗ ἔστηρίζετο, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἦτο πλέον ὁ σταυρὸς ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ λευκόν, τὸ καμηλοῦφές τοῦ παπποῦ ἄλογον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπέστρεφον ἐγὼ εἰς τὸ χωρίον, ἀσέλωντον, ἀχαλίνωτον ὑπὲρ ποτε ἰσχνὸν καὶ ἀγριωμένον. Ὁ παπποῦς ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς βράχειός του, καὶ ὁ ἵππος ἐρρίφθη μανικῶδες εἰς τὸν ἀέρα, μὲ φλογώδεις ὀφθαλμούς μὲ τεταμένους ἀχνίζοντας ῥῶθνας, μὲ τὴν χαιτήν ἀτάκτως κυμαίνουμένην. Ἴππος καὶ ἀναβάτης ἐφαίνοντο τρέχοντες πρὸς ἐμὲ μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως. Ἄλλ' ἐνῶ ἀμφοτέρω ἐφέροντο εἰς τὸν ἀέρα, ἐγὼ ἤκουον τοὺς κρότους τοῦ καλπάζοντος ἵππου καὶ ὑφιστάμην τοὺς ἐκ τῶν βημάτων αὐτοῦ κλονισμούς, ὡς ἐάν ἐκαθήμεν ἐγὼ ἐπὶ τῶν νῶτων του. Ἡ μεγάλη τοῦ παπποῦ *σερβέτα*, ξεσφιχθεῖσα κατὰ τὸ ἐν ἄκρον καὶ ἐκτιλυθηθεῖσα, ἐσειέτο ἀναπεπταμένη εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ καθιστώσα τὴν ἐμφάνισίν του τὸσον φανταστικῶς φρικώδη,

ὡστε ἐφ' ὅσον μὲ προσήγγιζεν, οὕτως ἐπιπτος, ἐπὶ τοσοῦτον ἠῤῥανεν ἡ στενοχωρία μου, συνεσφίγγετο ἡ καρδιά, ἰλιγγία ὁ νοῦς, ἐξέλιπον αἱ αἰσθήσεις μου. Δύο τρεῖς φορές ἐδοκίμασα νὰ φωνάξω βοήθειαν, νὰ ζητήσω ἔλεος, ἀλλ' ἡ φωνή μου ἦτο κρατημένη. Ὅτε δὲ ὑπὸ τὸ κράτος καταπληκτικῆς ἀγωνίας ἐξέβαλον ἰσχυρὰν κραυγὴν φρίκης, τότε μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ στήθος μου μία μεγάλη μυλόπετρα. Διότι—ἐξύπνησα.

Περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι μετὰ τοιαύτας συγκινήσεις δὲν ἐτόλμησα νὰ νυστάξω ἐκ νέου. Ἄλλως τε ἦτον ἤδη περὶ τὰ ἐξημερώματα καὶ ἐνόμιζον νὰ εἰσέλθωμεν μετ' ὀλίγον εἰς τὸ χωρίον.

Ἐν τούτοις, ὅταν ἐξεπεζεύσαμεν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ παπποῦ, εἶχε παρέλθει καὶ ἡ μεσημβρία. Ὁ Θῦμιος, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, διηυθύνθη πρὸς τοὺς σταύλους διὰ νὰ περιποιηθῇ τὸν ἀποκαμῶντα ἵππον. Ἐγὼ εἰσῆλθον εἰς τὸ πλακόστρωτον κατώγειον, ἀνοίξας ἀθορύβως τὴν θύραν. Βαθεῖα σιωπῇ ἐπεκράτει ἀνά τὴν οἰκίαν. Ἄλλὰ τὰ πάντα περὶ ἐμὲ ἦσαν ἀμετάβλητα· ἡ αὐτὴ, ὡς καὶ ἄλλοτε, καθαριότης παντοῦ, ἡ αὐτὴ τάξις, ἡ αὐτὴ ἀκρίβεια περὶ τὴν τοποθέτησιν ἐνὸς ἐκάστου οἰκιακοῦ σκεύους, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ διὰ ποικιλοχρῶν τσοχίνων λωρίδων κεκοσμημένου σαρώθρου. Μόνον τὰ ὑποδήματα τοῦ παπποῦ, τὰ πάντοτε ξεσκονισμένα καὶ *γλαμπερά*, μόνον αὐτὰ δὲν εὐρίσκοντο μὲ τὰς μύτας αὐτῶν ἐστραμμένως πρὸς τὴν ἐξοδὸν, πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ συνήθως διημέρευεν ὁ γέρον. Ἡ ἔλλειψις αὕτη ἔκαμε τὴν οἰκίαν νὰ φανῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου κενή, ἔρημος, ἐγκαταλελειμμένη. Ὁ παπποῦς ἔλειπεν! Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύναμην νὰ ὑποθέσω, ὅτι ἔλειπεν εἰς κανὲν ταξείδιον, θλιβερόν προαίσθημα ἀνεβίβασε τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. . . .

Ἐξαφνα ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κατωγείου πρὸς τὰ δεξιά, ὅπου ἦτον ἡ θύρα τοῦ κελλαρίου ἀνοικτῇ, ἤκουσα γογγίζουσαν τὴν φωνὴν τῆς γιαγιάς μου. Παρέβαλον τὸ οὖς καὶ ἠκροάσθην. Ἡ γιαγιά ἐγόγγιζεν, ὡς συνήθως, καλοθέτουσα τὰ σκεῦη καὶ μαλόνουσα ἐν τῷ μεταξύ πρὸς τινά.

— Ἐ; Θέλεις νὰ σὲ θρέψω; Θέλεις νὰ θρέψω μούρη, μωρὲ *τεμπέλη*; Ἄμ' τὰ κουλά σου γιατί σὲ τᾶδωσ' ὁ Θεός; Για νὰ *λογυρᾶς* καταπόδι μου; Αἰντε, πάνε νὰ δουλέψῃς *χαυμαρά*, γιατί τώρα σὲ τινάζω τὴν γούνα σου ἄ!—

Καὶ ἐκ τοῦ κρότου, τὸν ὁποῖον ἔκαμνον ἡ *χαλιετζίαις* (ὑψηλότερα τσόκαρα) αὐτῆς ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ἐδάφους, ἐσυμπέρανα ὅτι ἔπρεπε κυνηγοῦσά τινά πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀπειλῆς ἐκείνης. Ἐκεῖ ἐξώρμησε τῆς θύρας τοῦ κελλαρίου τρέγων πάσαις δυνάμεσιν ὁ γάτος τῆς οἰκίας, μὲ τὴν οὐρὰν ὑψηλὰ σηκωμένην καὶ μὲ μίαν ἐκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ἐάν ἤθελε νὰ εἴπῃ καὶ εἰς ἐμὲ «ὁ σώζων σώζετω τὴν ἐκυτοῦ ψυχὴν.»!

Ἄ!—ἐσκέφθην κατ' ἐμαυτὸν— ὁ καυμένος ὁ παπποῦς ἀπέθανε, καὶ ἡ γιαγιά, ἀφοῦ δὲν ἔχει πλέον μὲ ποῖον νὰ τὰ βάλῃ, μαλοκοπιέται μὲ τὸν γάτο τῆς!

Ἐκεῖ προέβαλε καὶ ἡ γιαγιά, γογγίζουσα μὲν ὅπως πάντοτε, ἀλλὰ μὲ τὸν βραχίονα ὑψωμένον καὶ μὲ τὸ *γλιτζήρι* εἰς τὴν χεῖρά τῆς.

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἐκφρασιν τοῦ προσώπου καὶ τὴν στάσιν τοῦ σώματος αὐτῆς, ὅταν μὲ εἶδεν οὕτως ἀπροσδοκῆτως ἐν τῇ οἰκίᾳ.

— Ἐγὼ! ἀνεφώνησεν ἡ γιαγιά μετὰ τινος στιγμῆς ἀφάνου ἐκπλήξεως, καὶ ἀφῆκε τὸ *γλιτζήρι* νὰ πέσῃ χαμαί, καὶ ἐκτύπησε δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὰ γόνατά τῆς. Ἐπειτα, οὕτω προκεκλιμένη μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων, μὲ ἠτένισεν ἐκ νέου διαπορούσα καὶ, — ὡς ἐάν ἐκοινολόγει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὴν καρδίαν αὐτῆς— Ἦλθε τὸ Ἐσειδέρω μας! εἶπε μετ' ἀληθοῦς ἀγαλλιάσεως.

Ἐγὼ ὠρμησα νὰ χυθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς. Ἄλλ' ἡ γιαγιά, συνοφρυωθεῖσα αἰφνης καὶ παρατηρούσα πρὸς ἐμὲ, ὡς ἐάν ἀμφέβαλλε τώρα περὶ τῆς ταυτότητός μου,

— Ἄμ' ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι μωρὲ πολλακαμένη; εἶπεν ἐπιπληκτικῶς προσβλέπουσα Ἐ; ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι! Ἀπὸ τὸ φεγγάρι ἔρχεσαι; Ἡ μήπως ἔφαγες ὅλο τὸ θειάφι τῶν Ἑβραίων καὶ ἦλθες νὰ μοῦ φέρῃς τέτοια κίτρινα μούτρα; Ἐγὼ στήν ἴτροπῇ! Ἐγὼ ποῦ νὰ κατακάγασαι, φάνισσα! Ἐγὼ, ἐγὼ, ἐγὼ! Μωρ' τί στέκει αὐτοῦ ὡς κρεμασμένος; Ἐ; τί στέκει αὐτοῦ! Πιάσε νὰ φέρῃς λίγο νερὸ γρήγορα!

Καὶ λαβούσα ἡ γιαγιά μου, μοὶ ἐνεχείρισε μίαν λαγῆναν εἰς ἐκατέραν τῶν ἀδρανῶς κρεμασμένων χειρῶν μου. Τὰς ἔλαβον μηχανικῶς ἀλλὰ δὲν ἐκινήθην.

Ἐγνώριζον, ὅτι οὐδεὶς ποτε ὑπερέβη τὸ κατώφλιον τῆς γιαγιάς χωρὶς ν' ἀγγαρευθῇ, παρ' αὐτῆς εἰς τινά ὑπηρεσίαν. Ἠξίου ὅμως, ὕστερον ἀπὸ τὸν τρόπον καθ' ὃν, καὶ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀνεκαλούμην ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, νὰ πληροφρηθῶ τί ἀπέγεινεν ὁ καυμένος ὁ παπποῦς κατὰ τὸν μεταξύ τοῦ ἀγγέλου καὶ αὐτοῦ ἀγῶνα. Ἰστάμην λοιπὸν αὐτοῦ, κρατῶν τὰς λαγῆνας ἀκουσίως καὶ ἀπορῶν περὶ νὰ θίξω τὸ ζήτημα τοῦτο, μετὰ τὴν συμπεριφορὰν τῆς συζύγου του καὶ τὴν ὑποδοχὴν, ἧτις ἐγένετο εἰς ἐμὲ τὸν ἐπίκουρον. Ἄλλ' ἡ γιαγιά, μὴ συνηθισμένη εἰς τοιαύτας ἀναβολὰς τῶν προσταγῶν τῆς,

— Τί στέκει ἔτσι, μωρὲ *Σαψάλη*; Ἐ; τί στέκει ἔτσι! ἐφώνησεν. «Φοβάσαι νὰ μὴ πέσουνε τὰ νεφρά σου; Οὐ! ποῦ νὰ κατακάγασαι, ποῦ μοῦ ἤθελες καὶ ποικαμισο μὲ κολάρο! Ἀχρημάτιστε! Πολλακαμένη! Ἀκαμάτη! . . .

Ἡ γιαγιά, εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὠμοίαζε

μὲ τοὺς μηχανισμοὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ἀπαῖ χορδισθῶσι, πρέπει νὰ παίζωσι πλέον τὴν μουσικὴν αὐτῶν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου τόνου. Διαφορὰ ὑπῆρχε μόνον ἐν τούτῳ, ὅτι τὴν μουσικὴν τῆς γιαγιάς οὐδεὶς ὑπέμεινε νὰ τὴν ἀκούσῃ ποτὲ μέχρι τέλους. Μόλις λοιπὸν προσλόγισεν ἐκείνη ὡς ἀνωτέρω, ἐγὼ ἐσφιγξα τὰς λαγῆνας καὶ ἐσπευσα ν' ἀπέλθω διευθυνόμενος πρὸς τὴν βρύσιν. Ἡ ὑπακοή μου ἐν τούτοις δὲν ἴσχυσε νὰ τὴν διακόψῃ. Ἡ γλώσσα τῆς γιαγιάς ἐξηκολούθησε τὸν σκοπὸν αὐτῆς τίς οἶδε πόσην ὥραν καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, διότι, ὅταν ἐπέστρεψα ἐγὼ, ἐκείνη ἐγόγγιζεν ἀκόμη πολὺ ἰσχυρότερον, παρ' ὅτι ἔκαμνε συνήθως χωρὶς τινος αἰτίας. Διὰ τοῦτο, ὅταν λαβούσα τὰς γεμάτας λαγῆνας ἐκ τῶν χειρῶν μου, ἀντικατέστησεν αὐτάς διὰ δύο κενῶν, δὲν ἐσκέφθην νὰ διατάσω ποσῶς, ἀλλ' ἔδραμον πρὸς τὴν βρύσιν προθυμότερα τῶρα, ἵνα τὴν ἐξελείψω.

— Ποῦ εἶνε ὁ παπποῦς γιαγιά; Ἡρώτησα εὐλαθῶς, ἐπιστρέψας μετ' ὀλίγον καὶ εὐρῶν αὐτὴν εἰς τὰ καλά τῆς, πιθανῶς διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη τις ἐργασία πρόχειρος δι' ἐμὲ.

— Ἄμ' ποῦν' τὸς γιά; ποῦν' τὸς! ἀνεκράξεν ἐκείνη, χορδισθεῖσα τώρα ἐπὶ ἄλλου τόνου. Ἐπῆγε καὶ μὲ ἄφηκε! Ὁ *χαυμαράς*! Ὁ *τεμπέλαρος*! Ὁ ἀχρημάτιστος! ὁ ἀκαμάτης! καὶ οὕτω καθεξῆς ὁ . . . ὁ . . . ὁ . . . μέχρι τέλους.

Ἡ γιαγιά—ἐσκέφθην κατ' ἐμαυτὸν— θὰ ἔχῃ τὴν ἀπαίτησιν νὰ ἔβγαῖν ὁ παπποῦς ἀπὸ τὸν τάφον νὰ κάμνῃ τὰς ἐργασίας μ' ὅσας τὸν ἐπεφορτίζεν ἐν ὅσῳ ἔζη, καὶ τὸ ἐσπέρας νὰ γυρίζῃ πάλιν ὀπίσω εἰς τὸν λάκκον του!

— Τώρα ποῦ δὲν ἔχει δουλειά, τί νὰ κάμνῃ ἄρα γε ὁ καυμένος ὁ παπποῦς; εἶπον ἔπειτα χαμηλοφώνως καὶ τρόπον τινὰ πρὸς ἐμαυτὸν διαλεγόμενος.

— Ἄμ' *λιάζεται*! Ὑπέλαβεν ἡ γιαγιά χορδισμένη εἰς ὑψηλότερον τόνον. *Λιάζει* τὴν κοιλιὰ του! Ὁ ψωμοκαταλύτης! Ὁ χαρμποφᾶς! Ὁ ἀνάξιος! ὁ . . . ὁ . . . ὁ . . .» πάλιν μέχρι τέλους.

Περίεργον πρᾶγμα! ἐσκέφθην ἐγὼ. Ὡς καὶ ἴστον ἄλλον κόσμον τὸν παραφυλάγει τὸν ἄνθρωπο, γὰρ νὰ ζεύρῃ τί κάμνει!

— Καὶ ποῦ τὴν *λιάζει* τὴν κοιλιὰ του, γιαγιά; Ἡρώτησα τώρα μετὰ δειλίας, διότι τὴν ὑπέθεσα ἰκανὴν νὰ ἠξέυρῃ καὶ ἂν ὁ παπποῦς *λιάζεται* εἰς τὸ θάλασπον τοῦ Παραδείσου ἢ εἰς τὸν καύσωνα τῆς Κολάσεως.

— Ἄμ' πάνου στὴν *Μπαήρα*!— Ἐφώνησεν ἐκείνη ἐξαφθεῖσα καὶ πάλιν. Πάνου στὴν *Μπαήρα*! Δὲν τὸν *ξεύρεις*; Τὸν *σαχλιό*! Τὸν *σουρτοῦκη*! Τὸν *χουλοῦλη*. . . Τὸν . . . Τὸν . . . Τὸν . . . — Ταύτην τὴν φορὰν δὲν ἐπερίμενα νὰ τελειώσῃ. Ἐξέδραμον τῆς οἰκίας χωρὶς νὰ εἶπω λέξιν.

* Ἐιλιτζήριον. Τὸ ἀλλαχῶς λεγόμενον *τυλιγάδι*.

Ἡ Μπαῖρα εἶνε τὸ πρὸς βορρᾶν τῆς οἰκίας τοῦ παπποῦ μέγα βραχῶδες ὕψωμα, ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἦτον ἐκτισμένη ἡ ἀκρόπολις τοῦ τόπου, νῦν δὲ ὑψοῦται ἐπὶ τῶν πελασγικῶν αὐτῆς τειχῶν τὸ τουρκικὸν διοικητήριον καὶ οἰκίαι τινὲς τῶν ἐγκρίτων ὀθωμανῶν, γραφικώτατον παρέχουσαι θέαμα ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν χρωμάτων καὶ τῇ ἀνωμαλίᾳ τοῦ ρυθμοῦ αὐτῶν. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα προστατεύοντα τὴν μεσημβρινὴν τοῦ ὑψώματος πλευρὰν ἀπὸ τῶν βορείων καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἀνέμων καὶ συγκεντρῶντα καὶ ἀντανακλῶντα τὰς ἐλευθέρως τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀκτῖνας, παρέχουσι θαλπερὸν πρὸ αὐτῶν καταφύγιον καὶ κατ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν χειμῶνα.

Ὁ παπποῦς, ὅσκις ἐβαρύνετο πλέον τὰ συναξάρια τῆς γαλιγᾶς ὑπεξέκλεπτεν ἑαυτὸν ἐπιτηδεύων καὶ ἀνεργίζων τὸ ἀναντες ἐκεῖνο βράχωμα, ὅπως καθήσῃ ἐπὶ τινὰς ὥρας ὑψηλὰ εἰς τὸν ἥλιον. Τὴν ἐκλογὴν τῆς θέσεως τὴν ἐδικαιολογεῖ διαβεβαιῶν ὁ παπποῦς ὅτι μαζὶ μὲ τὸ θάλασσαν ἐκεῖ ἐπάνω ἀπελάμβανε καὶ τὸ μαγευτικὸν θέαμα τοῦ πανοράματος τῆς χώρας.

Ὁλος ὁ κόσμος ἐν τούτοις ἐγνώριζεν ὅτι ὁ παπποῦς ἀνέβαινε τόσον ὑψηλὰ, διότι ἕνεκα τῶν ρευματισμῶν τῆς ἡ γαλιγᾶς μόνον αὐτοῦ ἐπάνω δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἀναβῆ διὰ νὰ τὸν περιμαζεύσῃ.

Ἐκεῖ ἐπάνω λοιπὸν εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς ἀκροπόλεως, ἔσπευσα ν' ἀναβῶ, κ' ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς συνήθους, τῆς γνωστῆς αὐτοῦ θέσεως, εἶδον τὸν παπποῦν καθήμενον εἰς τὸν ἥλιον μὲ τὴν κουλροειδῆ αὐτοῦ *σερβέταρ* περὶ τὴν κεφαλὴν, μὲ τὸ λευκότερον αὐτοῦ ἐσώθρακον. — Τὸ τσόχινόν του σαλιβάριον, δὲν τῷ ἐπέτρεπε ἡ γαλιγᾶ νὰ τὸ φορέσῃ εἰ μὴ μόνον κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ ὀνόματός τῆς. — Εἰς τὰς χεῖράς του ἐκράτει ὁ παπποῦς μίαν κάλτσαν—τῆς γαλιγᾶς ὑποθέτω—πλέκων αὐτὴν μὲ μεγάλας πυξίνας βελόνας, τὰς ὁποίας τόσον ἐπιτηδεύων ἤξευρε νὰ κατασκευάζῃ καὶ νὰ χειρίζεται. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι ὄνειρένομαι ἀκόμη.

Ἄλλ' ὑπὸ τοὺς σπεύδοντας πόδας μου κυλιόμενα τὰ χαλίκια καὶ τὰ χῶματα τοῦ ἀνωφεροῦς ἐδάφους προεκάλεσαν τὴν προσοχὴν τοῦ γέροντος. Μόλις ἐσήκωσε τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ ἐργοχειρίου του καὶ μὲ ἀνεγνώρισε:

Γεωργάκη μου, ποῖαν ἀγαπᾷς
κ' ὀλημερῆς τὴν τραγουδᾷς;

Αὐτὸ ἦτο τὸ διστίχον, δι' οὗ μὲ ὑπεδέχεται πάντοτε μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας ὁ ἀγαθώτατος γέρον.

Αὐτὸ δὲν ἦτο πλέον ἀπάτη. Δὲν ἦτο φάντασμα. Ὁ παπποῦλης ἐβρόντηξε τὸν ἄγγελον χαμαὶ καὶ τὴν ἐσκαπούλισεν! — ἐσκέφθη κατ' ἑμαυτόν. — Τί χαρὰ! Τί ἀγαλλίασις! . . .

— Ἐπήγες εἰς τὴν Πόλιν, ψυχὴ μου, εἶπεν

ὁ παπποῦς, ὅταν ἐτελείωσαν αἱ περιπτώξεις καὶ τὰ φιλήματα, καὶ ἐστέγνωσαν τὰ δάκρυά μου. —

Ἐπήγες εἰς τὴν Πόλιν — εἶδες πολὺν κόσμον!

— Ναί, παπποῦ. εἶδα τὴν Συληβριά μὲ τὸ Παραπόρτι ἀψηλὰ ἀψηλὰ καὶ μὲ κᾶτι μύλους ποῦ ἔχουν φτερά καὶ γυρίζουν μὲ τὸν ἄνεμο!

— Ἄς τ' αὐτὰ! εἶπεν ὁ παπποῦς. Ἐπέρασες ἀπὸ τὴν χώρα, ποῦ φῆν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί; Καὶ εἶδες τοὺς Σκυλοκεφάλους;

— Ὅχι, παπποῦ! Δὲν τοὺς εἶδα. Ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ Σκυλοκεφάλοι;

— Νά, κομμάτι παρ' ἐδῶ ἀπὸ τὴν χώρα, ποῦ φῆν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί. εἶπεν ὁ παπποῦς, σημειῶν τὸ παρ' ἐδῶ εἰς τὸν ὄριζοντα διὰ δεικτικῆς χειρονομίας, ὡς κάμνουν οἱ γεωγράφοι, ὅσοι ἐπεσκέφθησαν τὰ μέρη περὶ ὧν διδάσκουσι.

— Ἄπ' ἐμπρὸς εἶνε ἄνθρωποι—ἐξηκολούθησεν ὁ παπποῦς— καὶ ἀπὸ πίσω σκύλοι. Ἄπ' ἐμπρὸς μιλῶν καὶ ἀπὸ πίσω γαυγίζουσι. Ἄπ' ἐμπρὸς σὲ καλοπιάνουν καὶ ἀπὸ πίσω σὲ τραῖνε! Γι' αὐτὸ, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποῦ δὲν ἐπήγες.

— Ὡ! βέβαια καλλίτερα! εἶπεν ἐγώ. Καλλίτερα ποῦ δὲν μ' ἔφαγαν κ' ἐπήγα εἰς τὴν Πόλιν μὲ τὸ καΐκι. Νὰ ἰδῆς δᾶ, παπποῦ, καὶ τὴν θάλασσαν! Ἐτσι ὡς πάνου γεμάτη νερό! καὶ μέσα στὸ νερὸ τὰ καΐκια. — Φσσσσσσ! Φσσσσσσσ περπατοῦν μὲ τὰ πανιά φουσκωμένα!

— Ἄς τ' αὐτὰ! εἶπεν ὁ παπποῦς πάλιν. Ἐπέρασες ἀπὸ τῆς θάλασσης τὸν ἀφαλὸ καὶ εἶδες τὸ νερὸ ποῦ γυρίζει γύρω, γύρω, γύρω, σὺν ποῦ γυρίζ' ἡ γαλιγᾶ σου ἡ Χατζιδένα τὴν ἄρμη εἰς τὴν *μπακῆρα*, καὶ γίνεται μὴ τρύπα μὲσ' ὅσῃν μέσῃ;

— Ὅχι, παπποῦ, δὲν τὸ εἶδα!

— Ὡχ! ψυχὴ μου! Δὲν εἶδες τίποτε λοιπόν!

— Καὶ ποῦ εἶνε αὐτὸ, παπποῦ;

— Αὐτὸ εἶνε, ἔτσι κομμάτι παρ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ παπποῦς δεικνύων εἰς τὸν ὄριζοντα διὰ τῆς χειρὸς— ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ Φώκια, ἡ μάνα τ' Ἀλεξάνδρου. Αὐτὴν τὴν εἶδες κᾶν τὴν εἶδες;

— Ὅχι, παπποῦ! δὲν τὴν εἶδα!

— Ἄχ! ψυχὴ μου, ἀνεστέναξε βαθυτέρον ὁ παπποῦς, τίποτε δὲν εἶδες! τίποτε!

— Καὶ πῶς εἶνε ἡ Φώκια, παπποῦ;

— Νά ἔτσι— εἶπεν ὁ παπποῦς χειρονομῶν οὕτως, ὡς ἂν εἶχε τὴν Φώκιαν ἐνώπιόν του καὶ μοι ὄριζεν ἀνατομικῶς τὰ μέλη τῆς. — Ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ πάνου εἶνε ἡ ἐμορφότερη γυναίκα, ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ κάτω εἶνε τὸ φοβερώτερον ψάρι. Κάθεται στὸν πάτο τῆς θάλασσης. Μὰ κᾶν ποῦ σκιαχθῆ κανένα καράβι ποῦ περνᾷ ἀπὸ πάνω, κάμνει μὴ χόπ! καὶ βγαίνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν— κάμνει μὴ χάπ! καὶ ἀρπάζει τὸ καράβι μὲ τὸ χέρι τῆς καὶ τὸ σταματᾷ. Ἄπαί, φωνάζει τὸν καπετάνο καὶ τὸν ἐρωτᾷ: Ἀλέξανδρος

ὁ Βασιλεὺς ζῆ καὶ βασιλεύει; Τρεῖς, φοραῖς τὸν ἐρωτᾷ, ψυχὴ μου, καὶ τρεῖς φοραῖς ὁ καπετάνος σὺν τῆς εἰπῆ πῶς ζῆ καὶ βασιλεύει, τὸν ἀφήνει καὶ πάγει εἰς τὴν δουλειὰ του. Σὺν τῆς εἰπῆ πῶς δὲν ζῆ, τὸν βουλᾷ καὶ τὸν πνίγει!

Καὶ ἀναποδίσας τὴν κάλτσαν τῆς γαλιγᾶς καὶ σείσας αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ πῆσῃ τὸ ἐντὸς αὐτῆς κουδᾶριον, μοι ἔδειξε πῶς ναυαγοῦν τὰ πλοῖα ὁ παπποῦς, καὶ — Γιαυτὸ ἐπρόσθεσε— καλλίτερα, ψυχὴ μου, ποῦ δὲν τὴν εἶδες.

— Ὡ βέβαια καλλίτερα, παπποῦ! Γιατί, διές, πῶς θὰ ἐπήγαινα εἰς τὴν Πόλιν σὺν ἰπνίγουν; Νὰ ἰδῆς δᾶ παπποῦ, τί μεγάλη ποῦ εἶνε ἡ Πόλι, καὶ τί λογῆς λογῆς ἄνθρωποι ποῦ εἶν' αὐτοῦ καὶ χανοῦμισαὶ καὶ βασιλοπούλ. . . .

— Ἄς τ' αὐτὰ!! διέκοψεν ὁ παπποῦς πάλιν, ὡς ἂν ὠμίλουσιν περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ τετριμμένων. εἶδες τὸν τόπο, ποῦ εἶνε οἱ ἄνθρωποι οἱ μαρμαρωμένοι;

— Ὅχι, παπποῦ! Δὲν τὸν εἶδα!

— Ἄχ! ψυχὴ μου. Τίποτε δὲν εἶδες, εἰς τὴν ζωὴ σου, τίποτε!

— Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸ παπποῦ;

— Αὐτὸ, εἶπεν ὁ παπποῦς ὡς ἄνθρωπος συγκεντρῶν τὴν μνήμην του, αὐτὸ εἶνε βαθεῖα μέσα σ' ἕνα δάσος. Μέσα σ' ἕνα σπήλαιο. Ἐτσι καθὼς ἐμῆς ἀπ' αὐτὴν τὴν μεριά, βλέπεις ὄλους τοὺς ἄνθρώπους ποῦ ἐγειναν μάρμαρο. Γιατί αὐτοῦ μέσα εἶνε μὴ μάγισσα, ποῦ ὅποιον διῆ πῶς περνᾷ, καὶ τὸν ἀγαπήσῃ, τὸν παραπλανᾷ νὰ ἐμῆ αὐτοῦ μέσα καὶ τὸν κάμνει μάρμαρο καὶ τὸν ἔχει αὐτοῦ πέρα στημένο, γὰρ νὰ μὴ τῆς φύγῃ. Ὅποτε θέλει αὐτὴ, παίρνει τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ τοῦ στάζει τρεῖς κόμβους ἐπάνω εἰς τὴν κορφή, καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν στιγμὴν τὸ μάρμαρο μαλακῶναι καὶ γίνεται ἄνθρωπος ἐμορφότερος ἀπὸ πρῶτα. Τότε κάθεται καὶ τρώγει καὶ πίνει καὶ διασκεδάζει μὲ τὸν σὺν διασκεδᾶσῃ κ' ὕστερα, μὴ τὸν βλέπει καλὰ καλὰ στὰ μάτια καὶ τὸν κάμνει πάλιν μάρμαρο. Γιαυτὸ, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποῦ δὲν τὴν εἶδες! —

Ποτὲ δὲν ἀμφέβαλον ὅτι ὁ παπποῦς μου ἦτο πολὺπειρος, κοσμογυρισμένος ἄνθρωπος. Ἄλλ' ὅπως δὴποτε ἐπέστρεφον καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸ μακρότερον— μετὰ τὸν Ἅγιον Τάφον— ταξείδιον, ἀπὸ τὴν Πόλιν. εἶχον ἰδεῖ τόσα καὶ τόσα πράγματα. Ἐνόμιζον λοιπὸν, ὅτι ἔφερον μετ' ἑμαυτοῦ ἀφηγητικὴν ὕλην, ἱκανὴν νὰ ἐνασχολῆσῃ ἐπὶ τινὰς τοὺλάχιστον ἡμέρας τὴν προσοχὴν, ἂν οὐχὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ γέροντος. Ἄλλ' ὅτε τὸν ἤκουσα νὰ προφέρῃ οὕτως ἀκαταδέκτως καὶ περιφρονητικῶς ἐκεῖνο τὸ «Ἄς τ' αὐτὰ!» νὰ διακόπῃ τὰ σπουδαιότερά μου θέματα, ὡς ἂν ἦσαν μηδὲν δι' αὐτόν, καὶ νὰ ἀντικαθιστᾷ ταῦτα δι' ἰδίων τῶν θαυμασμάτων, τῶν ἀγνώστων εἰς ἐμὲ διηγημάτων, ἔπτυσσα κατησχυμένος ὑπὸ τὸ μέγεθος τῆς

ἀνεξαντλήτου κοσμογνωσίας αὐτοῦ καὶ δὲν ἐτόλμησα πλέον νὰ εἶπω τίποτε.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Γ. Μ. ΒΙΖΥΝΝΟΣ

Συζήτησις

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΝ Τῇ ΣΟΡΒΟΝΝῇ

Ὁ κ. Mondry Beaudouin ἐξέδωκεν ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου δύο, κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ συνήθειαν, ἐναισίμους διατριβάς, ὧν ἡ μὲν λατινιστὶ γεγραμμένη ἐπιγράφεται *Quid Korais* (διὰ τὴν ὄχι Korais;) de neohellenica lingua senserit, ἡ δὲ γαλλιστὶ, *Étude du dialecte chypriote moderne et médiéval*. Κληθέντος δ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὡσαύτως ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ συνήθειαν, νὰ ὑποστηρίξῃ ἐνώπιον τῆς Σορβόννης τὰς διατριβάς ἡ θέσις του ταύτας, ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἰς *συνδιάλεξιν* ἀναφερομένην εἰς τὴν νεάν ἡμῶν γλώσσαν, περιληψὴν τῆς ὁποίας, οὐκ ὀλίγον ἐνδιαφερούσης ἡμᾶς, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, παραλαβόντες ἐκ τῆς «*Revue Critique*» τῆς 26 Μαΐου 1884.

Ὁ κοσμητὴρ κ. Himly δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν ὑποψήφιον, ὅστις ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του, ἤτοι τί ἐφρόνει ὁ Κοραῖς περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτῆς. Ἐξέλεξε δὲ ὁ κ. Beaudouin ὡς ὑποκείμενον εἰδικῆς μελέτης ταύτην μάλιστα τὴν περίοδον, διότι αἱ ἀρχαὶ τοῦ 10' αἰῶνος μεγάλην ἔχουσι σημασίαν ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας ἑλλ. γλώσσης· ἕως τότε ἡ νέα γλώσσα καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀλίγον εἶχεν ἐρευνηθῆ, ἀλλ' ἐκτοτε ὅμως τὸ μὲν ζήτημα τῆς γλώσσης ἤρχισε νὰ γίνηται τῷ ὄντι ἐθνικόν, οἱ δὲ λόγοι ἤρχισαν νὰ ἀξιώσῃ προσοχῆς τὴν ὁμιλουμένην διάλεκτον. Τούτων δ' ἐξοχώτατος ἦτο ὁ Κοραῖς, τοῦ ὁποίου γνωστότατος εἶναι ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἐπιστημονικὸς βίος. Ὁ Κοραῖς κατεῖχε τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ὅσον οὐδεὶς τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἐπέδωκεν δὲ μετὰ ζήλου ἀκαταβλήτου εἰς τὴν πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἐργασίαν, μάλιστα διότι ἐπίστευεν ὅτι τοῦτο θὰ συνετέλει καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους. Σκοπὸς λοιπὸν τοῦ Κοραῖ ἦτο νὰ λάβῃ καὶ ἡ γραικικὴ γλώσσα τὴν προσήκουσαν θέσιν μετὰ τῶν γραμματικῶν γλωσσῶν. Τὸν αὐτὸν ὅμως σκοπὸν ἐπέδιωκον καὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κοραῖ, πρὸς οὓς διεφώνει ὡς πρὸς τὰ μέσα δι' ὧν ὁ σκοπὸς θὰ κατωρθοῦτο. Ἐκ τῶν ἀντιπάλων τούτων οἱ μὲν ἤθελον τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ἐπάνοδον, μὲ τοὺς αὐτοὺς σχηματισμοὺς τῶν κλίσεων καὶ

των συζυγίων και με την αυτήν συνθετικήν σύνταξιν, οι δε απέκρουον όλως την τοιαύτην απόπειραν προς ανάστασιν νεκρῆς γλώσσης και ἐκέλευον τούς ὁμοειθεῖς νὰ κάμνωσι χρῆσιν τῆς ὁμιλουμένης, τῆς ζωντανῆς γλώσσης, γησίαις θυγατρὸς τῆς ἀρχαίας. Αἱ γλώσσαι δὲν περι-κλείονται ἐντὸς στενῶν γεωμετρικῶν κανόνων, ἀλλὰ μεταβάλλονται και ἀναπτύσσονται. Τῆς γνώμης ταύτης ἦτο ὁ Χρηστόπουλος, ὁ ὁποῖος ὁμως δὲν ἐφαντάζετο βέβαια νὰ καταστήσῃ τὴν νέαν γλώσσαν ὄργανον ἐπιστημονικόν, ἀλλὰ μόνον διάλεκτον ἀρμυδιᾶν εἰς τὴν ποίησιν. Μέσην θέσιν μεταξύ τῶν δύο ἀντικειμένων συστημάτων κατέχει ὁ Κοραῆς, βλέπων μὲν ὅτι ὅλως ἀδύνατος εἶναι ἡ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ἐπανόδος, ἀλλ' ἀναγνωρίζων οὐδὲν ἦττον ὅτι ἡ ὁμιλουμένη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ κανονισθῇ· πρὸς τοῦτο δὲ προτείνει τὴν σύνταξιν γραμματικῆς και λεξικῆς, αὐτὸς δίδων τὸ ὑπόδειγμα, καθ' ὃ θὰ ἐγράφετο ἡ γραμματικὴ, ὑποδεικνύων δὲ τὸ λεξικόν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ὡς τύπον, καθ' ὃν θὰ συνετάσσετο τὸ λεξικόν. Θέλει νὰ συλλεθῇ ἀπανταχόθεν τῆς ἑλληνικῆς γῆς ὅλη ἡ ὑπάρχουσα πολυτιμὸς ἐθνικὴ κληρονομία, ὁ γλωσσικός θησαυρός, νὰ ἐκδιωχθῶσιν οἱ ξενισμοί, οἱ κατακλύσαντες τὴν γλώσσαν, ἀλλὰ συνάμα νὰ ἐμποδισθῶσι και οἱ εἰσρέοντες ἀρχαϊσμοί, οἱ καθιστῶντες αὐτὴν ἀσχημώτατον και παραλογώτατον ἀνάμιγμα.

Ὁ καθηγητὴς κ. Χαῦλος Girard εὐχαριστήθης, λέγει, πολὺ ἐκ τοῦ θέματος, ὅπερ ὁ ὑποψήφιος ἐξέλεξε, διότι πᾶν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν θεωρεῖ λίαν ἐνδιαφέρον, οὐδὲν ἦττον δ' ἐνδιαφέρον εἶναι και αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κοραῆ. Ἄλλως δὲ ὁ κ. Beaudouin ἦτο και καταλληλότατος νὰ πραγματευθῇ τοῦτο τὸ θέμα· ἠδυνήθη νὰ συμβουλευθῇ βιβλία σπάνια, τὰ ὁποῖα μόνον ἐν Παρισίοις εὐρίσκονται, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, γινώσκει κάλλιστα και τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα και τὴν δούλην και ὁμιλεῖ ὄχι μόνον τὴν καθαρεύουσαν, ἀλλὰ και τοῦ λαοῦ τὴν γλώσσαν. Δὲν ἔχει τις ἄλλο νὰ ψέξῃ ἐν τῇ διατριβῇ του παρὰ μόνον ὅτι ἔχουσι γένει τινὲς παραλείψεις. Μεταξὺ τῶν γλωσσικῶν καικιῶν, πρὸς ἃς ἠγωνίσθη δραστηρίως ὁ Κοραῆς, μία εἶναι και ὁ χυδαῖσμος, περὶ οὗ κάμνει ἐν τῇ διατριβῇ του πλεῖστον σχετικῶς λόγον ὁ κ. Beaudouin. Ἐπρεπεν ὁμως κάλλιον νὰ ὄρισῃ και λεπτομερέστερον τί εἶναι ὁ ἑξέλεξις (ἐνταῦθα ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι και αὐτὸς ὁ Κοραῆς δὲν εἶχεν ὅλως εὐκρινῆ περὶ τούτου γνώμην). Τί φρονεῖ ὁ κ. Beaudouin περὶ τῶν ξενισμῶν, τῆς χρήσεως δηλαδὴ τῶν ξένων λέξεων, τὰς ὁποίας ὁ Κοραῆς ἀποδιώκει ἐκ τῆς γλώσσης; Οἱ Ἑλληνας, ἀφ' ὅτου μάλιστα ἔγεναν ἐλεύθεροι, ἔχουσι

πολλὴν ἀνάγκην νέων λέξεων, τὴν δὲ ἀνάγκην ταύτην πληροῦσιν ἄλλοι μὲν παραλαμβάνοντες λέξεις ἐτοιμῶς ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας, ἄλλοι δὲ δίδοντες εἰς ξέναις λέξεις καταλήξεις ἑλληνικάς. Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τοῦ συστήματος τῶν θελόντων τὰ πάντα νὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας γεννᾶται τὸ ἄτοπον ὅτι δημιουργοῦνται πολλάκις ἐκφράσεις ἀκατανόητοι. (Ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι τὸ περὶ τῶν ξενισμῶν ζήτημα εἶναι ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὴν γενικὴν γλωσσολογίαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον κατὰ βάθος νὰ πραγματευθῇ· παμπληθεῖς ξενισμοὶ ὑπάρχουσι εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν, δὲν ὑπάρχουσι ὁμως και κανόνες ὀρίζοντες τὴν παραδοχὴν ξενισμῶν εἰς τὴν γλώσσαν. Ἐκ δύο λέξεων ἐπίσης καταληπτῶν πρέπει βεβαίως νὰ προτιμᾶται ἡ ἑλληνικὴ, ἂν ὁμως ἡ ξένη λέξις εἶναι καταληπτοτέρα, γνωστοτέρα, ἀπλή, τότε δύναται νὰ τηρηθῇ ἐν τῇ γλώσσῃ ἡ ξένη). Δὲν εἶπε τίποτε ὁ κ. Beaudouin περὶ τῆς γνώμης τοῦ Κοραῆ ὡς πρὸς τὴν προφορὰν και τὴν ὀρθογραφίαν. (Ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι οἱ σύγχρονοι τοῦ Κοραῆ λόγοι ἠσχαλήθησαν και περὶ ταῦτα τὰ ζητήματα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κοραῆς δὲν φαίνεται νὰ εἶχεν ἰδιαιτέραν τινὰ γνώμην ὡς πρὸς αὐτά). Ὁ κ. Beaudouin φαίνεται ὅτι δὲν γινώσκει τὸν πρῶτον τόμον τοῦ γαλλογραφικῆς Λεξικῆς τοῦ Κοραῆ, ὅπερ ἐκδόθη ἐν ἔτει 1781 τύποις Périsset, περιέχει περὶ πολλῶν ζητημάτων στοιχεῖα τινὰ θεωριῶν τοῦ συγγραφέως. Ἡ δύνατο πρὸς τούτοις ὁ ὑποψήφιος νὰ εἴπῃ πλεῖστον περὶ τῆς καταστάσεως τῆς γλώσσης πρὸ τοῦ Κοραῆ, παρέχων ὑπόδειγμα ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Διαδόχου τοῦ Νικολάου Λουκάνη. Λέγεται ὁμως ὁ κ. Girard τὸ διπλοῦν συμπέρασμα τοῦ ὑποψηφίου περὶ τοῦ Κοραῆ και τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἡ νέα γλώσσα ἐπανερχεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀπομακρυνομένη τῆς ἰδίας αὐτῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ ἐπανόδος αὕτη εἶναι οὕτως εἰπεῖν μοιραία, διότι οἱ νῦν Ἑλληνας καταθλίβονται τρόπον τινὰ ὑπὸ τοῦ παρελθόντος και ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν και ὡς πρὸς τὰ ἄλλα τοῦ βίου.

Ὁ καθηγητὴς κ. Egger λέγει ὅτι εἶναι ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐν τῇ γηραιᾷ Σοφομένη συζητεῖται εἰδικὴ και ἀξιολογὸς περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης πραγματεία. Ἐρωτᾷ ἂν ὁ κ. Beaudouin διεῖδε σημαντικὴν διαφορὰν ὕψους και θεωρίας μεταξύ τῶν παλαιωτέρων και τῶν ὑστερωτέρων ἔργων τοῦ Κοραῆ. Διότι φαίνεται εἰς τὸν κ. Β. ὅτι αἱ γνώμαι τοῦ Κοραῆ ὑπέστησαν ἀλλοιωσίν τιναν· κατ' ἀρχὰς ἐζητεῖ τὴν ἐκδιώξιν τῶν ξενισμῶν και τὴν ὀλικὴν μεταρρυθμίσιν τῆς γλώσσης. Βραδύτερον φαίνεται

¹ Ἐν τῷ Νεολόγῳ τῆς 29 Δεκεμβρίου 1876 ἀναγράφονται 28 μεταφράσεις τῆς λέξεως *torpille*.

ὄχι τόσον δογματικῶς ὁ ἀνὴρ και μὲ ὀλιγωτέραν ἐπιμονὴν ἀγωνίζεται κατὰ τῶν χυδαῖσμων· μήπως προέρχεται τοῦτο ἐκ τῆς φυσικῆς ἡπιότητος τοῦ χαρακτήρος του; Ἄλλως δὲ λέξεις θεωροῦμεν ὡς ὄχι ἀρχαίαι εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους· τούτων δὲ τῶν λέξεων ἡ ἀνεύρεσις και συναγωγή θὰ ἀπετέλει ἀξιόλογον εἰδικῆς διατριβῆς θέμα. Ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθεν εἰς τοὺς Παρισίους ὁ Κοραῆς, ἐν ἔτει 1787, ἡ συγκριτικὴ γραμματικὴ τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη· ὅθεν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῇ τοῦ προβλήματος ἀπὸ τῆς πρώτης του ἀρχῆς οὐδὲ νὰ τὸ λύσῃ μὲ ἐκείνην τὴν ἀκριβείαν, ἥτις θὰ ἱκανοποιεῖ τὰς σημερινὰς μας ἀπαιτήσεις. Διακρίνει ἄρα καλῶς ὁ Κοραῆς τὴν περὶ τῶν γλωσσικῶν θησαυρῶν μελέτην ἀπὸ τῆς μελέτης τῆς περὶ τὴν σύνταξιν και τῆς περὶ τὴν θεωρίαν τῶν γραμματικῶν τύπων; (Ὁ κ. Beaudouin ἀποκρίνεται ὅτι κυρίως περὶ τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ, περὶ τῶν λέξεων, ἐπραγματεύθη ὁ Κοραῆς, ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὁμως συχνὸς γίνεται λόγος και περὶ τῆς θεωρίας τῶν τύπων). Γραμματικῆς τῆς νέας γλώσσης στεροῦνται κυρίως οἱ Ἕλληνας. Ἐπιζητεῖται νῦν ἡ εἰς τὴν γλώσσαν εἰσαγωγή τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ὁ Κοραῆς ἐνόμιζε τὸ πρᾶγμα κατορθωτόν· και ὁμως ἡ ἑλλειψὶς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἐκ τῶν ἀξιοσημειωτῶν χαρακτηριστικῶν τῆς νέας γλώσσης.

Ὁ καθηγητὴς κ. Γιούλιος Girard ἐπαινεῖ καθ' ὅλου τὴν ὑπὸ συζήτησιν πραγματείαν, ἂν και διαβλέπει ἐνιαχοῦ δισταγμοὺς τοῦ συγγραφέως· συχνάκις, λέγει, θὰ ἐπιθύμει ὁ ἀναγνώστης πλεῖστον ἀνάπτυξιν. Ἡ στιγμή καθ' ἣν ἡ νέα γλώσσα ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἀρχαίας δὲν δηλοῦται εὐκρινῶς. Διὰ τί κατὰ τὸν ἸΕ' αἰῶνα θὰ ἦτο ἡ κατάλληλος περίστασις πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς; Ὁ κ. Beaudouin διηλθεν ὡσαύτως ἐν πολλῇ συντομίᾳ τὰ κατὰ τὸν Λουκάνη. (Ἡ γλώσσα τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, λέγει ὁ κ. Β., εἶναι διττὴ· εἶναι ἀνάμιξις συντάξεων ἀρχαίων και συντάξεων νεωτέρων· τὸ ἀπαρεμφάτου ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ και αἱ φράσεις καθίστανται ἀναλυτικαί. Ὁ λεκτικὸς θησαυρὸς δὲν ὑπῆρξε ποτε σταθερός, ἀλλὰ συμμετεβάλλετο κατὰ τὰς ἐκάστοτε πολιτικὰς μεταβολὰς, τὰς ὁποίας διὰ τῶν διαφόρων κατακτῆσεων ὑφίσταντο αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι. Ἡ δὲ γραμματικὴ, ἥτις τότε ἔπρεπε νὰ συνταχθῇ, θὰ παρίστανε τοὺς τύπους τῶν ὀνομάτων και τῶν βημάτων και τὴν σύνταξιν τῆς δημώδους γλώσσης· τοῦτο ἐπραξεν ὁ Σοφιστὴς ἀκολουθῆσας τὴν δημώδη γλώσσαν). Ἄλλ' ἡ δημώδης γλώσσα ποικίλλει κατ' ἐπαρχίας, και ἡ γλώσσα τοῦ Σοφιστοῦ π. χ. εἶναι ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ τῆς Κερκύρας. Ἡ διορθωτικὴ ἐργασία, ἣν ἐπέδωκεν ὁ Κοραῆς, εἶχεν ὡς βάσιν

εἰδικὴν τινὰ διάλεκτον ἢ τὸ σύνολον τῶν κατὰ τόπους διαλέκτων; Ὡς πρὸς τοῦτο ἦτο ἀόριστος ἡ ἐργασία τοῦ Κοραῆ. Ἀγωνίζεται κατὰ τοῦ λεγομένου μακάροισμοῦ, και ὁμως μεταχειρίζεται αὐτὸν ὁ ἴδιος. Ἀνακλόουθος ἐπίσης φαίνεται και ὡς πρὸς ὅσα λέγει περὶ γραμματικῆς ὁ Κοραῆς· κατ' αὐτὸν μόνον ὄριμον γλώσσης δύναται νὰ συνταχθῇ γραμματικὴ, και ὁμως ἐπιζητεῖ ἀδιακώπως τὴν δημιουργίαν γλώσσης νέας. Ὁ Δούκας και ὁ Κοδρικῆς εἶχον γνώμην ὀλιγωτέραν συγκεχυμένης. (Κατὰ τὸν κ. Beaudouin ὁ Κοραῆς διακρίνεται, διότι εὐστόχως ἐβάδισε τὴν μέσην ὁδόν). Ἄν διχογνωμίαι μόνον ἐπέζησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κοραῆ, αἰτία εἶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐπέθυμε αὐτὸς ὁ λαὸς νὰ προσπαθῆσθαι νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς χυδαῖότητος· εἶναι δὲ μεγάλη ἡ ἀπλότης τοῦ νομίζοντος ὅτι δύναται ἡ γλώσσα νὰ μεταρρυθμισθῇ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον και καθαρώτερον διὰ τῶν ὑδροφόρων και τῶν ἀγθοφόρων. Αἱ ἰδέαι λοιπὸν τοῦ Κοραῆ στεροῦνται τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον δὲν πρέπει νὰ κρίνη τις τὸν ἄνδρα πολὺ αὐστηρῶς· ἡ φιλοπατρία ἦτο τὸ κύριον ἐλατήριον πάσης ἐνεργείας του, και εἶναι φιλόπατρις μᾶλλον ἢ ἐπιστήμων ὁ Κοραῆς. Ἐπειτα, ἡ δυσκολία πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς προέρχεται ἐκ τῆς ἑλλείψεως συγγραφῶν ἀξιολόγων. Οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς δημιουργοὺσι τὰς γλώσσας και μάλιστα ὅταν ἐκείνη, ἣν ὁμιλοῦσιν, εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς μορφώσεως.

Ὁ καθηγητὴς κ. Croiset ἐπιθυμῶν νὰ εἶχεν ἀκριβέστερον ὄρισις ὁ κ. Beaudouin τὰ πρᾶγματα, ἐφ' ὧν στηρίζεται, τὰς μαρτυρίας, τὰς ἀρχὰς, ὑφ' ὧν ὀδηγεῖται. Ἐπρεπε, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ Λουκάνη, νὰ ἀναφέρῃ πλεῖστα χωρία τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, νὰ τὰ παραβάλλῃ πρὸς τὸ ἀρχαῖον κείμενον, νὰ δείξῃ τῶν δύο γλωσσῶν τὴν σχέσιν, τὰ πλεονεκτήματα και τὰ ἐλαττώματα ἐκάστης ἐκ τῶν δύο. Περὶ ἔργον εἶναι νὰ βλέπῃ τις πολιτικῶς ἄνδρας και πρακτικῶς ἀνθρώπους ἐπιμένοντας εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ποιητὰς δὲ προτιμῶντας τὴν νέαν. Νεωτέρων ποιητῶν ποιήματα εἰς γλώσσαν ἀρχαίαν θὰ ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ ἡμέτερα λατινικὰ στιχοῦργήματα, ὁ δὲ ποιητὴς ὅστις ἤθελε δείξῃ τοιαύτην περιέργον προτίμησιν θὰ ὁμολόγει ὅτι ἀρέσκειται μᾶλλον νὰ εἶναι πᾶτερ Φαπίνος παρὰ Κορνήλιος. Ἐντελῶς ἀκατόρθωτον ἔργον ἐπιχειροῦσιν οἱ πιστεύοντες ὅτι εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ἀναγκασθῇ νὰ ὁμιλῇ γλώσσαν συνθετικὴν λαὸς σκεπτόμενος ἀναλυτικῶς. Θὰ κατορθούτο μόνον νὰ παραχθῇ γλώσσα ψευδοαρχαία, ἀλλόκοτος και βεβιασμένη. Τοῦ Κοραῆ ἡ μεταρρυθμίσις δὲν ἠδύνατο νὰ σταματήσῃ ὅπου ἐκείνος ἐπιθυμῶν· και ἀγωνιζόμενος δὲ κατὰ τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν, ἐπανήρχετο ὁ ἴδιος εἰς γλώσσαν ψευδοαρχαίαν.

Ὅ,τι χρειάζεται, είναι να λαμβάνη τις πρό-
όφθαλμῶν τὴν χρῆσιν, τὴν καλὴν χρῆσιν, ἀλλὰ
μὲ ἐκείνην τὴν περίσκεψιν, ἣν εἶχεν ὁ Vaugelas·
ἄλλως ἀνερχομένη ἀδιακόπως ἡ νέα γλῶσσα εἰς
τὸ παρελθόν δὲν θὰ σταματήσει παρὰ εἰς τὴν
ἀττικὴν διαλεκτὸν τοῦ Ε' αἰῶνος. Ὁ κ. Β. ἂν
καὶ ἔχων τοιαύτην γνώμην, δὲν φαίνεται νὰ
τὴν διετύπωσε σαφῶς ἐν τῇ διατριβῇ του.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισε δευτέρᾳ συνδιάλεξις ἐπὶ
τῆς γαλλιστὶ συντεταγμένης διατριβῆς τοῦ κ.
Beudouin τῆς ἐπιγραφομένης « Μελέτη περὶ
τῆς νεωτέρας καὶ μεσαιωνικῆς κυπριακῆς διαλέ-
κτου ».

Σ.

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ ΤΟΥ PASTEUR

Ἀπὸ τοῦ 1880 ἤρξατο ἀσχολούμενος σπου-
δαίως ὁ διάσημος Pasteur περὶ τὸ ζήτημα τῆς
λύσσης. Μέχρι δὲ ἐπ' ἐσχάτων εἰσέτι ὁ σίελος
ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ μόνη οὐσία, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὁ τῆς
λύσσης ἴος. Ὁ σίελος δὲ οὗτος ἐνοφθαλμιζόμε-
νος διὰ δῆγματος ἢ δι' ἐνέσεως ἐν τῷ ὑποδο-
ρεῖῳ ἰσθμῷ δὲν παρήγε πάντοτε τὴν νόσον, ὅπερ
σπουδαία προέβαλλε καλύματα εἰς τὸν ἐλεγχον
τῶν διὰ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης πειραμάτων καὶ
τὴν περαιτέρω τῆς νόσου σπουδῆν. Τὰ καλύ-
ματα ταῦτα ἠῤῥξαν ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν δυσχε-
ρειῶν, τὰς ὁποίας οἱ πειραματισταὶ ἀπήντων
περὶ τὴν κατὰ βούλησιν εὔρεσιν ἰοῦ, καὶ ἐκ τοῦ
κινδύνου ὃν διέτρεχον κατὰ τὸν χειρισμὸν λυσ-
σαλέων κυνῶν.

Τὴν πρώτην σπουδαίαν περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου ἀνακοίνωσιν ἐποίησατο ὁ Pasteur εἰς
τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τὴν 30 Μαΐου
1881. Ἐγνώρισε δηλ. εἰς τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ,
ὅτι, τῇ συνεργασίᾳ τῶν Chamberland, Roux
καὶ Thuillier, ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ κυρία τοῦ ἰοῦ
ἔδρα εἶνε τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα, ἐνθα
εὐρίσκεται ἐν μεγάλῃ ποσότητι καὶ δύναται τις
νὰ συλλέξῃ αὐτὸν ἐν τελείῳ καθαρῷ καταστά-
σει· ἐτι δὲ ὅτι ὁ τῆς λύσσης ἴος ἐμβολιζόμενος κα-
θαρὸς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκεφάλου, διὰ τῆς
ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου, γεννᾷ ταχέως καὶ ἀσφα-
λῶς τὴν νόσον, ἐξουδετερουμένου οὕτω τοῦ μακροῦ
τῆς ἐπιώσεως σταδίου.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ εὔρεν ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἄγει
πρακτικὸν ἀποτέλεσμα καὶ ἡ τοῦ ἰοῦ τῆς λύ-
σσης ἐνέσις ἐντὸς τῶν φλεβῶν, μέθοδος εὐχερέ-
στερον ἐφαρμοζομένη.

Οὕτω δὲ ἤρθησαν ἔκτοτε δύο μεγάλα καλύ-
ματα διὰ τὴν πειραματικὴν σπουδῆν τῆς νόσου.

Βραδύτερον ὁ Pasteur στηριζόμενος ἐπὶ πλεόν
τῶν 200 δι' ἐμβολισμοῦ γενομένων πειραμάτων,

ἀνεκοίνωσε τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἰατρικῆς (τὴν
12 Δεκεμβρίου 1882) πρακτικὰ πορίσματα πολ-
λοῦ λόγου ἄξια, ἐν οἷς ἀριθμητικῶς καταφαίνεται
τὸ πρῶτον γενομένον βῆμα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς λύ-
σσης προφυλακὴν.

Ὡς γνωστόν, ἐν τῇ σπουδῇ τῆς ἐν λόγῳ νό-
σου ὁ Pasteur ἐζήτησε κατ' ἀρχὰς νὰ ἀνακα-
λύψῃ τὸ μικρόβιον αὐτῆς. Ἡμέραν δὲ τινα
ἐπίστευσε ὅτι εὔρεν αὐτό· μετὰ βραχὺν ὅμως
χρόνον ἄφ' ὅτου περιέγραψε μορφολογικῶς τὸν
ὄργανισμὸν, ὃν παρετήρησεν ἐν τῷ σιέλῳ, ὡμο-
λόγησεν ὁ ἴδιος ὅτι οὗτος οὐδὲν εἶχε τὸ εἰδικόν.
Ἐκτοτε νέαν ἐχάραξεν ὁδὸν εἰς τὴν πειραματι-
κὴν σπουδῆν τῆς νόσου ταύτης. Ἐσπουδάσε
φυσιολογικῶς τὸν ἰόν, ὃν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὀρίσῃ
ἀνατομικῶς, αἱ δὲ προσπάθειαι αὐτοῦ τε καὶ
τῶν συνεργατῶν του (Chamberland καὶ Roux)
ἐστῆθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ὡς καταφαίνεται ἐκ
τῆς γενομένης τὴν 19 καὶ 20 Μαΐου ἐ. ε. τε-
λευταίας αὐτοῦ ἀνακοίνωσεως πρὸς τὴν Ἀκαδη-
μίαν τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τὴν τῆς Ἰατρικῆς.

Ἐν τῇ ἀνακοίνωσει ταύτῃ, ἣν παρατιθέμεθα
παρακατιόντες ἐν μεταφράσει, διορθῶ τις εὐχε-
ρῶς ὅτι οὐδὲν ἤττον πρόκειται ἢ περὶ ἐξαλείψεως
τῆς λύσσης ἐν μέλλοντι μᾶλλον ἢ ἤττον προσ-
εχῆι. Τῆς ὁδοῦ χαραχθείσης, δυνάμεθα ἀπὸ
τούτου νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀρχὴν τὸ δυνατὸν τῆς
πραγματοποιήσεως, ὅσω μᾶλλον ἢ ἐξαραιώσεως
τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης διὰ διαδοχικῶν μετεμβολι-
σμῶν εἶνε γεγονός πειραματικῶς ἀποδεδειγ-
μένον.

Ἡ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀνακοίνωσις τοῦ Pasteur.

« Ἡ γνώσις τῆς ποικίλης μολυσματικῆς δυνά-
μεως ἰῶν τινῶν καὶ ἡ ἀπὸ μολύνσεώς τινος προ-
φυλακὴ διὰ τοῦ ἐμβολισμοῦ ἄλλου τινός ἰοῦ
ἤττονος δυνάμεως, εἶναι σπουδαῖον γεγονός· οὐχ ἰ-
μόνον ἀποδεδειγμένον σήμερον ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ,
ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ἐν χρῆσει. Οὕτως ἐχόν-
των τῶν πραγμάτων, εὐληπτὸν εἶνε τὸ ἐνδιαφέρον
ὅπερ γεννᾷ ἡ ἐκζήτησις καταλλήλων μεθόδων
ἐξαραιώσεως (méthodes d'atténuation) εἰς
τὴν σπουδῆν νέων ἰῶν.

Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω
σήμερον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν πρόοδόν τινα ὑπὸ
τὴν ἐνοίαν ταύτην, σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα
τῆς λύσσης.

1. Ἐὰν τις μεταδώσῃ τὸν τῆς λύσσης
ἰόν ἀπὸ κυνός εἰς πίθηκον καὶ μετέπειτα ἀπὸ
πίθηκου εἰς πίθηκον, ἢ μολυσματικὴ αὐτοῦ δύ-
ναμις ἀμβλύνεται διαρκῶς ἐπὶ μᾶλλον μεθ'
ἐκαστον μετεμβολισμόν. Τῆς μολυσματικῆς τοῦ
ἰοῦ δυνάμεως ἐλαττωθείσης οὕτω διὰ διαδοχι-
κῶν μετεμβολισμῶν ἀπὸ πίθηκου εἰς πίθηκον, εἴαν
τις μετέπειτα ἐπαναφέρῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κυνός

τοῦ κονίκλου, τοῦ ἰνδικοῦ χοιριδίου, μένει ἀμ-
βλῦς τὴν δυνάμιν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν ἀνα-
κτᾶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν μολυσματικὴν δυνάμιν,
ἣν ἐνέχει ὁ ἀπὸ λυσσῶντος κυνός τῶν ὁδῶν
εἰλημμένος ἴος. Ἐπὶ τοσούτον δὲ δύναται νὰ
λυθῇ ὑπὸ τοιούτους ὄρους ἢ τοῦ ἰοῦ μολυσματι-
κῆς δυνάμεις δι' ὀλίγων διαδοχικῶν μετεμβολι-
σμῶν ἀπὸ πίθηκου εἰς πίθηκον, ὥστε ἐντιθέμενος
ἐν τῷ σώματι τοῦ κυνός δι' ὑποδερμικῶν ἐνοφθαλ-
μῖσεων νὰ μὴ παραγάγῃ τὴν λύσσαν. Ὁ ἐμ-
βολισμὸς διὰ τῆς τοῦ κρανίου ἀνατρήσεως, μεθό-
δου τόσον ἀσφαλῶς διὰ τὴν τῆς νόσου μετάδοσιν,
οὐ μόνον δύναται νὰ ἀποτύχῃ, ἀλλὰ γεννᾷ ἅμα
εἰς τὸ ζῶον ἀνοσίαν τινα πρὸς τὴν λύσσαν.

2. Τὸ ἰσῶδες τοῦ τῆς λύσσης ἰοῦ αὖξεται με-
τεμβολιζομένου τούτου ἀπὸ κονίκλου εἰς κονίκλον,
ἀπὸ ἰνδικοῦ χοιριδίου εἰς ἕτερον ὅμοιον. Τῆς μο-
λυντικῆς δὲ δυνάμεως τοῦ ἰοῦ ἀφίχθεισης εἰς τὸ
κατακόρυφον τῆς ἐντάσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κονι-
κλου, καὶ ἀπὸ τούτου τῆς νόσου μετενεχθείσης
εἰς τὸν κύνα, τὸ πάθος ἐκδηλοῦται ἐπ' αὐτοῦ
πολὺ πλέον ἐντονον, ἢ ὅσον ἤθελεν ἀναπτυχθῆ ἐκ
μολύνσεως δι' ἰοῦ εἰλημμένου ἐκ λυσσῶντος κυ-
νός τῶν ὁδῶν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τηλικαύ-
τη εἶναι ἡ μολυντικὴ τοῦ ἰοῦ δύναμις, ὥστε ἐνέ-
μενος ἐν τῷ αἰμοφόρῳ συστήματι τοῦ κυνός
μεταδίδει σταθερῶς τὴν νόσον θανατηφόρον.

3. Καίτοι τῆς μολυντικῆς δυνάμεως τοῦ ἰοῦ
τῆς λύσσης αὖξομένης διὰ διαδοχικῶν μετεμ-
βολισμῶν ἀπὸ κονίκλου εἰς κονίκλον, ἢ ἀπὸ ἰνδι-
κοῦ χοιριδίου εἰς ἕτερον ὅμοιον, ἀπαξ τῆς δυνά-
μεως ταύτης μειωθείσης δι' ἐγκεντρισμοῦ τοῦ ἰοῦ
ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ πίθηκου, ἀπαιτοῦνται πολ-
λοὶ καὶ διαδοχικοὶ μετεμβολισμοὶ διὰ τοῦ σώ-
ματος τῶν πρώτων ζῶων μέχρις οὗ ὁ ἴος ἀνακτῆσθ
αὐθις τὸ μέγιστον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἐπίσης
ἡ μολυντικὴ δύναμις ἰοῦ ληφθέντος ἀπὸ λυσ-
σῶντος κυνός τῶν ὁδῶν εἶνε, ὡς προείρηται,
πολὺ ἀσθενεστέρη, καὶ ἀπαιτεῖ μετενεχθεῖσα ἐπὶ
τοῦ σώματος τοῦ κονίκλου διαδοχικούς μετεμβο-
λισμούς δι' ἀτόμων τοῦ εἶδους τούτου πρὶν ἢ
φθάσῃ τὸ μέγιστον τῆς δυνάμεως αὐτῆς.

Διὰ λογικῆς ἐφαρμογῆς τῶν πορισμάτων, αἵτινα
ἐγνώρισα ὑμῖν νῦν, δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ μεταδώ-
σωμεν εἰς τοὺς κύνας ἀνοσίαν πρὸς τὴν λύσσαν.
Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ὁ πειραματιστὴς δέον νὰ ἔχῃ
εἰς τὴν διάθεσίν του ἰοὺς λύσσης ἠραιωμένους
καὶ διαφόρου μολυντικῆς δυνάμεως, ὧν οἱ μὴ
θανατηφόροι προφυλάττουσι τὴν ζωικὴν οἰκονο-
μίαν ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἰῶν δραστηκιω-
τέρων, οἱ δὲ τελευταῖοι οὗτοι ἐκ τῆς δράσεως
τῶν θανατηφόρων.

Λαμβάνομεν π. χ. τὸν ἰόν τῆς λύσσης παρὰ
κονίκλου, εἰς ὃν ἡ νόσος μετεδόθη δι' ἀνατρή-
σεως τοῦ κρανίου, ὁ δὲ θάνατος ἐπῆλθε μετὰ
στάδιον ἐπιώσεως ὑπερβαίνον κατὰ πολλὰς ἡμέ-

ρας τὴν βραχυτέραν παρὰ τῷ κονίκλῳ ἐπιώσιν.
Τῆς νόσου μεταδιδόμενης δι' ἀνατρήσεως τοῦ
κρανίου καὶ δι' ἐμβολισμοῦ ἰοῦ ἰσχυροτάτης μο-
λυντικῆς δυνάμεως, τὸ στάδιον τῆς ἐπιώσεως
κυμαίνεται σταθερῶς μεταξύ ἐπτὰ καὶ ὀκτῶ ἡμε-
ρῶν. Ὁ ἴος τοῦ κονίκλου, εἰς ὃν ἡ νόσος ἐξεδη-
λώθη μετὰ στάδιον ἐπιώσεως μακρότερον, ἐνο-
φθαλμίζεται πάντοτε δι' ἀνατρήσεως εἰς δευτέρον
κόνικλον καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τρίτον. Ἐκάστοτε
δὲ οἱ ἰοὶ οὗτοι, οἵτινες καθίστανται διαρκῶς ἐπὶ
μᾶλλον μολυντικώτεροι, μετεμβολίζονται εἰς κύνα
τινά, ὅστις καθίσταται μετέπειτα ἐπιτήδειος νὰ
ἀνεχθῇ τὸν ἐμβολισμόν ἰοῦ θανατηφόρου. Ἀπο-
κτᾶ δὲ ὁ κύων οὗτος τελείαν πρὸς τὴν λύσσαν
ἀνοσίαν, εἴτε μεταδοθῇ αὐτῷ ἡ νόσος δι' ἐνέσεως
τοῦ ἰοῦ ἐν τῷ φλεβικῷ συστήματι, εἴτε δι' ἐμ-
βολισμοῦ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μετὰ ἀνατρήσιν, τοῦ
μολύματος λαμβανομένου ἐν ἀμφοτέροις ταῖς
περιστάσεσιν ἀπὸ λυσσῶντος κυνός τῶν ὁδῶν.

Δι' ἐνοφθαλμῖσεων αἵματος λυσσῶντων ζῶων,
ὑπὸ συνθήκας ὀρισμένας, κατῶρθωσα νὰ ἀπλο-
ποιήσω πολὺ τὰς τοῦ ἐμβολισμοῦ μεθόδους καὶ
νὰ γεννήσω ἐν τῷ κυνὶ τὴν μάλιστα σταθερὰν
πρὸς τὴν λύσσαν ἀνοσίαν. Θέλω δὲ ἀνακοι-
νώσει μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ σύνο-
λον τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πειραμά-
των μου.

Μέγιστον δὲ ἔχομεν συμφέρον ἐν τε τῷ παρόν-
τι καὶ μέχρι τῆς μακροσυμένης ἐποχῆς καθ'
ἣν θέλει ἐπιτευχθῆ ἡ τῆς λύσσης διὰ τοῦ ἐμβο-
λισμοῦ ἐξαλείψις, νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐπίσχω-
μεν τὴν τοῦ πάθους τούτου ἀνάπτυξιν ἐκ δηγ-
μάτων λυσσῶντων κυνῶν. Τὰ πρῶτα ἐγχειρήμα-
τα, αἵτινα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐπεχείρησα,
μοὶ παρέχουσι τὰς χρηστοτέρας ἐπιτυχίας ἐλπί-
δας. Τοῦ ἐπακολουθούντος τῷ ἰσθμῷ δῆγματι
σταδίου τῆς ἐπιώσεως ὄντος μακροῦ, φρονῶ διὰ
τοῦτο, ὅτι δύναται τις νὰ γεννήσῃ ἀσφαλῶς
τὴν πρὸς τὴν λύσσαν ἀνοσίαν ἐν τῷ προσβλη-
θέντι ἀτόμῳ πρὶν ἢ ἡ νόσος μετὰ τὸ ἰσθμὸν
δῆγμα ἐκδηλωθῇ.

Τὰ πρῶτα ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην πειράμα-
τα ἀπέβησαν λίαν εὐνοϊκά· δέον ὅμως πρὶν ἢ
ἢ θεραπευτικὴ τολμήσῃ νὰ πειραθῇ τοῦ προφυ-
λακτικοῦ τούτου μέσου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ
ἐλέγξωμεν καὶ πολλαπλασιάσωμεν ὅσον ἐνεστι
πλείοτερον καὶ ἐπὶ διαφόρων εἰδῶν ζῶων τὰς
ἀποπειράς ταύτας.

Ἡ Ἀκαδημία θὰ ἐννοήσῃ, ὅτι καίτοι τὰ
πρὸ τετραετίας ἐκτελεσθέντα ὑπ' ἐμοῦ πολυά-
ριθμα πειράματα πολλὴν μοὶ παρέχουσιν ἐμπι-
στοσύνην, μετὰ δειλίας δημοσιεύω σήμερον γε-
γονότα εἰς οὐδὲν ἄλλο τείνοντα ἢ εἰς δυνατὴν
τινα ἀπὸ τῆς λύσσης προφυλακὴν. Ἐὰν ἠδυ-
νάμην νὰ διαθέσω ὑλικά μέσα ἀρκούντα, θὰ
ἤμην εὐτυχῆς νὰ μὴ ποιήσωμαι τὴν ἀνακοίνωσιν

ταύτην πρὶν ἢ παρακαλέσω τινὰς τῶν συναδέλφων μου τῆς Ἀκαδημίας τῆς Ἱατρικῆς καὶ τῆς τῶν Ἐπιστημῶν ἵνα ἐλέγξωσι τὰ πορίσματα, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἐγνώρισα ὑμῖν. Ἐκ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενος ἀρχῆς ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ γράψω ἐσχάτως τῷ κ. Fallières, ὑπουργῷ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὴν τινα, εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς ὑποίας νὰ ὑποβάλω τοὺς κύνας, οὓς κατέστησα ἀνόσους πρὸς τὴν λύσαν.

Τὸ κύριον πείραμα ὅπερ ἐν πρώτοις θέλω ἐκτελέσει θὰ εἶνε νὰ παρουσιάσω εἴκοσι κύνας φέροντας ἀνοσίαν πρὸς τὴν λύσαν, οὓς θὰ συγκρίνω πρὸς ἑτέρους εἴκοσιν, οἵτινες θέλουσι χρησιμεύσει ὡς μάρτυρες. Θὰ ἐνεργήσω ὥστε οἱ τεσσαράκοντα οὗτοι κύνες νὰ δηχθῶσιν ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ λυσσῶντων κυνῶν. Ἐὰν τὰ γεγονότα, ἅπερ ἀνεκοίνωσα ὑμῖν, εἰσὶν ἀκριβῆ, οἱ ὑπ' ἐμοῦ θεωρούμενοι ὡς φέροντες ἀνοσίαν πρὸς τὴν λύσαν εἴκοσι κύνες θὰ μείνωσιν ἀπρόσβλητοι, ἐνῶ οἱ ἕτεροι εἴκοσι θὰ πάθωσιν ἐκ τῆς νόσου.

Εἰς δεύτερον πείραμα, οὐχὶ ὀλιγώτερον τοῦ πρώτου ἀποδεικτικόν, ἐκ τεσσαράκοντα κυνῶν οἱ εἴκοσι θὰ ἐμβολισθῶσιν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ δὲ ἕτεροι εἴκοσιν οὐχί. Μετέπειτα θέλομεν μεταδώσει δι' ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου καὶ εἰς τοὺς τεσσαράκοντα κύνας τὸν τῆς νόσου ἰὸν ληφθέντα ἐκ λυσοῦντος κυνὸς τῶν ὑδάτων. Οἱ εἴκοσιν ἐμβολισθέντες πρὸ τοῦ μολυσμοῦ κύνες δὲν θὰ μεταλάβωσι τῆς νόσου, ἐνῶ οἱ ἕτεροι εἴκοσι θὰ ἀποθάνωσιν ἅπαντες ἐκ λύσσης, ἐκδηλουμένου τοῦ πάθους εἴτε ὑπὸ τὴν παραλυτικὴν, εἴτε ὑπὸ τὴν μανιώδη αὐτοῦ μορφήν. *L. Pasteur*».

ΓΥΝΗ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Εἶχομεν ἀναφέρει πρὸ τινος τὴν νίκην, ἣν ἐν Ἀγγλίᾳ κατήγαγον αἱ γυναῖκες, κατορθώσασαι νὰ γίνωνται δεκταὶ εἰς ἐξετάσεις διδακτορικὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης, νὰ λαμβάνωσι διπλώματα, καὶ νὰ ἀπολαύωσιν ὅλων τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορροέντων δικαιωμάτων ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τοὺς ἄρρενας φοιτητάς. Ἦδη ἀναγινώσκουμεν ὅτι καὶ ἄλλην σπουδαίαν ἐπιτυχίαν κατήγαγε τὸ ὡραῖον φύλον ἐν Ἀμερικῇ, ἥτις ἐν πολλοῖς φιλοτιμεῖται νὰ ὑπερβῇ τὴν Εὐρώπην. Νεῶνις, μαθήτρια τῆς νομικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Φιλαδελφείας, ἀφοῦ ὑπέστη ἐπιτυχῶς τὰς ἐξετάσεις καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ δικαίου, ἀπεφάσισε νὰ ἀσκήσῃ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ τὰ δικαστήρια εἰς ἀπαρροίαζετο δὲν ἤθελον νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν ὡς δικηγόρον, διατεινόμενα, ὅτι, ναί μὲν, οὐδεὶς νόμος ἀπηγόρευεν εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ἀσπασθῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου, οὐχ

ἤττον ὅμως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γείνωσι δεκταὶ ὡς συνήγοροι ἐν δικαστηρίῳ, πρὶν ἢ εἰδικὸς τις νόμος ἀπονεύμῃ αὐταῖς τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἐν τούτοις ἡ κυρία Carrie Kilgore-οῦτως ὀνομάζεται ἡ δικηγόρος-δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῶν ἀρνήσεων τούτων διὰ τῶν ἐπιμόνων αὐτῆς προσπαθειῶν κατόρθωσε τέλος νὰ εὐρη δικαστήν, ὅστις ἀπεδέχθη τὴν αἴτησίν της, εἰπὼν ὅτι δὲν εἶνε πλέον καιρὸς νὰ διαμφοσθητῶνται τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν· ὅτι δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ θέλῃ τις νὰ στρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω τὸν τροχὸν τοῦ χρόνου καὶ νὰ διατεινῆται ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ἀκολουθῶσι τὸ ἐπάγγελμα, πρὸς τὸ ὑποῖον ἔχουσιν ἐμφυτον κλίσιν, καὶ δύνανται νὰ τὸ ἀσκήσωσιν ἐπιτυχῶς, ἐγκρατεῖς αὐτοῦ γεινόμεναι διὰ πολλῶν μελετῶν καὶ κόπων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μία φίλη πρὸς ἄλλην:

— Δὲν ἔξευρεις, καυμένη Σοφία, χθὲς σὲ κατηγοροῦσαν ὅτι τάχα βάψεις τὰ μαλλιά σου ἴσῃ νὰ μὴ τὰ ἠγόραζες ὅσο θέλεις μαύρα ἀπὸ τὸν κομμωτήν!

* * *
Ὁ ἱατρὸς Α. συνειθίζει νὰ εἶνε πολὺ ἀκριβὸς εἰς τὰς ἐπισκέψεις του. Τοῦ ἰδίου ὅμως ἡ κόρη ἔπαθεν ἵκτερον. Ὁ μικρὸς τοῦ κυρίου Δ. θεραπευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Α. ἐντελῶς, ἐρωτᾷ τὸν πατέρα του:

— Ἀφοῦ ὁ γιατρὸς γιάτρεψε ἡμένα, γιατί δὲν γιατρεύει καὶ τὴ κόρη του, μπαμπά;

— Γιατί θὰ τοῦ κοστίσουν πολὺ ἀκριβὰ ἡ βίβλιτες, παιδί μου, ἅπαντὰ ἀναστεναζῶν ὁ πατήρ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ καρδία ἡμῶν εἶνε ἡμερολόγιον, ἐφ' οὗ ἐν ἀγνοίᾳ μας ἐκάστη ὥρα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐγγράφει τὰς παρατηρήσεις της. Πᾶν ὅ,τι ἠσθάνθημεν, πᾶν ὅ,τι ὑπέστημεν ἐπαρῖνει εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν, καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐνοῶμεν, τὰς ἐξ αὐτοῦ ἐντυπώσεις, καθὼς δὲ τὰ ἄνθη καὶ ἡ χλόη ἡ καλύπτουσα τὸν λειμῶνα φύονται ἐκ σπερμάτων ὑπὸ τῆς τύχης ἐκεῖ βροθέντων, οὕτω καὶ τὰ πλεῖστα τῶν αἰσθημάτων καὶ παθῶν ἡμῶν πηγάζουσιν ἐκ τῶν ἐντυπώσεων ἐκείνων, ὧν οὐδὲν ἔχνος διαμένει ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν.

Ὁ Καῖσαρ ἔλεγεν ὅτι, προκειμένου περὶ μεγάλων καὶ παραβόλων τολημάτων, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τὰ ἐνεργῇ ἀμέσως, καὶ νὰ μὴ διασκέπτεται.